

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Štěpán Pudlák

**Proměny mediálního obrazu marihuany v
deníku Lidové noviny**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Štěpán Pudlák**

Vedoucí práce: **PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

PUDLÁK, Štěpán. *Proměny mediálního obrazu marihuany v deníku Lidové noviny*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií, 2009. 65 stran. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce „Proměny mediálního obrazu marihuany v deníku Lidové noviny“ představuje analýzu mediálního pokrytí tématu marihuany v Lidových novinách v letech 2005 až 2007. Teoreticky vychází z pojetí role médií jako zprostředkovatelů reality a z konceptu nastolování témat, v jehož rámci se soustředí na rovinu mediální agendy. Výzkumnou metodou je kvantitativní obsahová analýza, která umožňuje zkoumat formální i obsahové charakteristiky velkého množství článků a následně je statisticky zpracovat. Mezi sledovanými charakteristikami jsou např. proměnné „aktéři článku“, „mluvčí článku“ či „explicitní rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy“. Výsledky výzkumu jsou prezentovány ve formě grafů a tabulek, doplněných o komentáře. Závěrečná část práce je věnována shrnutí a interpretaci výsledků. Popisuje hlavní rysy mediálního obrazu marihuany v Lidových novinách, především tématické rámce, v nichž se toto téma objevuje.

Annotation

Bachelor thesis „Transformation of the Media Image of Marijuana in Lidové noviny“ presents an analysis of a media coverage of „marijuana“ topic in Lidové noviny from 2005 to 2007. Its theoretical background is understanding the role of the media as intermediators between the audience and reality and the agenda-setting concept, i.e. on the level of media agenda. Research method is the quantitative content analysis, which allows to examine both formal and contentual features of a large number of articles and to statistically analyze them. Among the features the research focuses on are e.g. variables „actors of the article“, „spokesmen of the article“ or „an explicit distinction between „soft“ and „hard“ drugs“. The results are presented in a form of graphs and tables with comments. The final part of the thesis sums up and

interpretes the findings. It describes the main characteristics of the media image of marijuana in Lidové noviny, especially general thematical frames the topic appears in.

Klíčová slova

mediální obraz – mediální reprezentace reality – kvantitativní obsahová analýza – marihuana – Lidové noviny

Keywords

media image – media representation of reality – quantitative content analysis – marijuana – Lidove noviny

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem použil pouze uvedenou literaturu a zdroje. Zároveň souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro účely výzkumu a studia. Práce má rozsah 101 851 znaků s mezerami, tj. 56,5 normostran.

V Praze, dne 17. května 2009

Štěpán Pudlák

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval PhDr. Tomáši Trampotovi, Ph.D. za podrobné a především poučné komentáře a poznámky k této práci, které mi v průběhu psaní poskytli.

Obsah

1 ÚVOD	3
1.1 VYMEZENÍ PROBLÉMU	3
1.1.1 <i>Marihuana jako téma pro veřejnost, média i politiku</i>	4
1.1.2 <i>Hlavní události týkající se marihuany ve sledovaném období.....</i>	6
1.2 STRUKTURA PRÁCE	7
1.3 ZMĚNY OPROTI PŘEDLOŽENÝM TEZÍM	8
2 TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 MÉDIA JAKO ZPROSTŘEDKOVATELÉ REALITY	9
2.1.1 <i>Mediální obraz a mediální reprezentace</i>	
2.2 KONCEPT „NASTOLOVÁNÍ TÉMAT“	12
2.2.1 <i>Počátky konceptu nastolování témat – McCombs, Shaw</i>	12
2.2.2 <i>Dearing, Rodgers a další směry studia nastolování témat</i>	13
2.3 VYUŽITÍ KONCEPTU NASTOLOVÁNÍ TÉMAT JAKO ZÁKLADU PRO VÝZKUM	14
2.4 LIDOVÉ NOVINY	14
2.4.1 <i>Postavení, čtenost a struktura čtenářské obce</i>	16
2.4.2 <i>Tématický a politický profil LN</i>	17
2.4.3 <i>Význam charakteru listu pro předkládanou studii</i>	18
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	19
3.1 METODA – KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA	19
3.2 VÝBĚR VZORKU	20
3.3 DEFINICE JEDNOTKY ANALÝZY, KONKRETIZACE SOUBORU JEDNOTEK A METODA SBĚRU DAT	20
3.4 FORMULACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	21
3.5 STANOVENÍ PROMĚNNÝCH A OPERACIONALIZACE	22

4 ANALÝZA	25
4.1 PRŮBĚH VÝZKUMU	25
4.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU	26
4.3 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VZHLEDEM K VÝZKUMNÝM TEZÍM	28
4.3.1 <i>Počet článků, jejich rozložení v čase a podle stránek</i>	28
4.3.2 <i>Rozložení článků v rubrikách</i>	30
4.3.3 <i>Výskyt aktérů článků</i>	32
4.3.4 <i>Výskyt mluvčích článků</i>	37
4.3.5 <i>Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy</i>	43
4.3.6 <i>Užití slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ podle tématickým rámců ..</i>	46
5 DISKUSE	51
5.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	51
5.2 ZHODNOCENÍ TEORETICKÝCH A METODOLOGICKÝCH VÝCHODISEK VÝZKUMU	54
ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ	59
Summary	61
Seznam zkratk	62
Seznam tabulek a grafů	63
Seznam použité literatury	64

1. ÚVOD

1.1 Vymezení problému

Sama o sobě je marihuana prostě jen usušenou okvětní částí rostliny *Cannabis sativa* (či jí příbuzných). V současné společnosti však tvoří určité „téma“, navíc téma kontroverzní a procházející napříč společností. Jednou z rovin, kde se téma marihuana výrazně uplatňuje, je i rovina mediální.

Existující výzkumy a studie se zabývají různými aspekty vztahu společnosti k marihuaně, především pak otázkou jejího užívání a názorů veřejnosti¹. Mediálnímu pokrytí tématu marihuany zatím (pokud je mi známo) příliš pozornosti věnováno nebylo². Ze zahraničních výzkumů lze jmenovat např. studii „Media Messages: A Review of Drug Related Messages Reaching Young People“³ z roku 2005. Výjimku tvoří diplomová práce „Obraz uživatelů a užívání konopných drog v českých médiích v roce 2003“⁴ Vojtěcha Sivka pod vedením Lenky Miovské a Michala Miovského, která byla uveřejněna ve čtvrtletníku „Adiktologie“ v roce 2004. Tato práce využívá kvantitativní obsahovou analýzu, zaměřuje se ovšem na sociální problematiku (užívání, uživatelé) a zobrazení účinků⁵.

Nabízí se proto otázka: Jak marihuana v médiích „vypadá“? Například čtenář novin se pravidelně setkává se články o marihuaně. Jednou si přečte o tom, jak policie zadržela pěstitele konopí. Podruhé zase narazí na článek o drogovém výzkumu, který řadí Českou republiku na přední místa žebříčku konzumace marihuany v Evropě. Jindy se ve společenské rubrice dočte, že byla jistá celebrita zatčena za kouření „trávy“. Co tedy vypovídají tyto články *dohromady*? Jaký *obraz* skládají?

¹ V této oblasti působí např. *Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti*. Na adrese <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/vyzkum> poskytuje přehled českých i evropských výzkumů mimo jiné i na téma marihuana.

² Např. *Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti* poskytuje monitoring médií v souvislosti s drogami, ovšem pouze jako přehled článků. Viz <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/monitor>.

³ Maxwell, Petra. „Media Messages: A Review of Drug Related Messages Reaching Young People“, zpracováno pro DrugScope jako součást DEPIIS (Drug Education Prevention Information Service), 2005. Zdroj: <http://www.drugscope.org.uk/Resources/Drugscope/Documents/PDF/Education%20and%20Prevention/messages.pdf>.

⁴ Sivek, V., Miovská, L., Miovský, M. „Obraz uživatelů a užívání konopných drog v českých médiích

⁵ K této práci se vrátím v diskusi (část 5.2).

Tento výzkum se hodlá zaměřit na způsob prezentace marihuany v médiích, tedy na tzv. „mediální obraz“ marihuany v rámci mediální agendy. „Mediální obraz“ není jasně vymezený pojem a ještě méně zřejmé jsou metody jeho zkoumání. Jednotlivé přístupy k jeho analýze mohou akcentovat např. způsoby produkce zpráv, publikum či jazykovou (znakovou) sféru vypovídání o marihuaně.

Přístup předloženého výzkumu je však zvolen s ohledem na co možná největší ověřitelnost, objektivitu a nezájatost. Nutno podotknout, že tyto hodnoty (ač by se tak mohlo zdát) nepředstavují „ideální“ způsob výzkumu, nýbrž umožňují zkoumat problém v určité (jasně vymezené) perspektivě. Vzhledem k tématu však volím právě tento přístup.

Jako teoretický základ práce tedy bude sloužit koncept „nastolování témat“ (agenda-setting), v rámci něhož se zaměřím na výzkum mediální agendy. Samotnou metodou výzkumu bude kvantitativní obsahová analýza, která dovoluje zpracovat poměrně velké množství materiálu a to s důrazem na jeho matematizovatelnost a statistickou uchopitelnost (nakolik je to samozřejmě možné). Analýza by pak měla vědecky pojmut například rozsah, který je danému tématu věnován, tématické rámce, mluvčí článků a další. Předpokládám také, že mediální obraz není a nemůže být cosi statického, proto práce nese název „Proměny mediálního obrazu marihuany v deníku Lidové noviny“ a budu sledovat i jeho časovou složku⁶. Výsledkem práce bude shrnutí a interpretace takto uchopeného „mediálního obrazu“ marihuany.

Konkrétním zkoumaným médiem budou Lidové noviny. Jde o tištěné médium, které je vhodné pro metodu kvantitativní obsahové analýzy. Lidové noviny také představují jeden z mála celostátních deníků snažících se o seriózní a objektivní zpravodajství. Právě jejich profilace ladí se specifickým charakterem tématu (totiž že jde o téma kontroverzní) i se zvoleným přístupem.

Záměr této práce lze tedy shrnout: *Cílem předloženého výzkumu je vědecky spolehlivá analýza mediálního obrazu marihuany v určitém časovém období.*

1.1.1 Marihuana jako téma pro veřejnost, média i politiku

Marihuana je v České republice a v celém západním světě bezesporu „tématem“. Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění nazvaného „Problematika drog

⁶ Trampota, 2006, str. 119.

očíma veřejnosti“⁷ 16% respondentů přiznalo, že někdy vyzkoušelo konopnou drogu (sem patří marihuana i hašiš). Názor na marihuanu v české společnosti není jednoznačný⁸. Část společnosti ji považuje za nežádoucí či dokonce nebezpečnou, kdežto jiní se veřejně angažují za právo marihuanu užívat⁹. Právě nelegálnost jejího pěstování a držení spolu s její pozicí na pomyslné hranici mezi „společensky tolerovanými“ drogami – jako alkohol či tabák – a drogami ilegálními je hlavním zdrojem kontroverzí. Téma legalizace či dekriminizace marihuany je předmětem debat jak pro veřejnost¹⁰, tak pro politiky¹¹.

Jako uvedení do problematiky jsem zvolil stručný nástin způsobů, jimiž je marihuana skrze média komunikována.

Marihuana se často stává předmětem veřejných diskuzí – můžeme zmínit např. debatu „Marihuana – droga a lék“, pořádanou ČRo a časopisem Vesmír v prostorách Městské knihovny v Praze, které se účastnili přední čeští lékaři¹².

Legalizace marihuany se také stává předmětem veřejných manifestací či shromáždění. Nejzavedenější a nejmasovější akcí tohoto typu v České republice (která je obdobou podobných akcí po celém světě) je zřejmě „Million Marihuana March“¹³, která bude mít v roce 2009 již dvanáctý ročník.

S tímto tématem se také můžeme setkat v různých typech tištěných médií.

Marihuanou se zabývá řada knih. Z českých příspěvků můžeme zmínit třeba knihu Jiřího X. Doležala a Ivana Doudy *Marihuana*¹⁴. Z historicky orientovaných např.

⁷ Výzkum „Problematika drog očima veřejnosti“, uskutečněný Centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci výzkumu Naše společnost v roce 2002. Zdroj:

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc.

⁸ Např. podle výše zmíněného výzkumu na otázku „Myslíte si, že by trestnímu postihu měli být vystaveni lidé, kteří užívají konopnou drogu (marihuanu nebo hašiš)?“ 20% respondentů odpovědělo „rozhodně ano“, 30% „spíše ano“, 28% „spíše ne“ a 12% „rozhodně ne“. Zdroj:

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc.

⁹ Mezi zastánce užívání a propagátory marihuany patří např. Jiří X. Doležal, vystudovaný psycholog a redaktor časopisu Reflex. S tímto časopisem souvisí i Doležalem iniciovaný „Reflex Cannabis Cup“ (soutěž o nejlepší fotku marihuany), jehož cílem je mediální propagace marihuany. Viz

<http://www.cannabiscup.cz/>.

¹⁰ Např. podle studie „Postoje společnosti k problematice drog“ zpracované Centrem pro výzkum protidrogových služeb a veřejného zdraví (CEPROS, o.p.s.; výzkum zpracovali Mgr. Jitka Prajsová, PhDr. Petr Sadílek, PhDr. Ladislav Csémy a MUDr. Hana Sovinová; šetření proběhlo v letech 1996 a 2006) bylo v roce 2006 téměř 20% respondentů pro legalizaci marihuany. Zdroj:

<http://www.cepros.cz/odborna-verejnost/nove-vyzkumy/zmeny-postoje-spolecnosti-k-drogam-meziroky-1996-a-2006.html>.

¹¹ Např. předvolební kampaň US-DEU v parlamentních volbách roku 2006, viz níže.

¹² Viz např. <http://www.rozhlas.cz/leonardo/priroda/zprava/560776>.

¹³ Viz např. http://www.legalizace.cz/?page_id=1458.

¹⁴ DOLEŽAL, Jiří X., DOUDA, Ivan. *Marihuana*. Olomouc: Votobia, 1997.

Konopí: dějiny Martina Bootha¹⁵. Český historik Viktor Debnár se dlouhodobě věnuje historii konopí a marihuany, vydal např. knihu *Konopí a marihuana: Spojené státy americké a cannabis v první třetině 20. stol.*¹⁶ Velká část publikací se zabývá také léčebnými účinky marihuany.

Z tištěných médií, ovšem v poněkud netradiční formě, lze vybrat i projekt sdružení AGNES. Toto občanské sdružení se kromě jiného zabývá prací se schizofrenními pacienty a jejich resocializací – v rámci této snahy vydalo komiks, který pojednává o mladém člověku, jež začínal jako kuřák marihuany a skončil jako schizofrenik. Tento komiks byl distribuován do středních škol v ČR.

V internetovém prostředí lze nalézt velké množství odkazů. Popularita marihuany mezi mladými lidmi k tomu zřejmě přispívá velkou měrou. Mnoho odkazů je tak spojeno s iniciativami za legalizaci marihuany, s návody na pěstování konopí či se zábavným obsahem (loga, obrázky, prodej předmětů)¹⁷. Na Internetu se samozřejmě prezentují i výše zmíněné skupiny a sdružení, stejně jako například politické strany (k tomuto tématu viz 2.4).

Marihuana může být předmětem i dalších typů komunikace. Občanská sdružení, jako již zmíněné AGNES nebo sdružení Sananim, provozují přímé poradenství či např. Drogové informační centrum¹⁸. Jde o spojení informačního internetového serveru, mailové schránky a telefonní linky.

Kromě těchto komunikačních kanálů se marihuanou často a pravidelně zabývají samozřejmě i sdělovací prostředky. V souladu se záměrem této práce se analýza bude soustředit právě na ně¹⁹.

1.1.2 Hlavní události týkající se marihuany ve sledovaném období

Samotná studie tématu „marihuany“ se bude držet metodologického postupu. Pro doplnění a uvedení do kontextu ovšem považuji za vhodné stručně shrnout některé významné události, které se ve sledovaném období odehrály.

¹⁵ BOOTH, Martin. *Konopí - Dějiny*. Praha: BB art, 2004.

¹⁶ DEBNÁR, Viktor. *Konopí a marihuana: Spojené státy americké a cannabis v první třetině 20. století*. Praha: Volvox Globator, 2005.

¹⁷ Z webových stránek, které se orientují především na toto téma, můžeme zmínit např.

www.marihuana.cz, www.grower.cz nebo www.legalizace.cz

¹⁸ Viz [http://www.sananim.cz/zarizeni-7-Drogove-informacni-centrum-\(DIC\)/info.html](http://www.sananim.cz/zarizeni-7-Drogove-informacni-centrum-(DIC)/info.html)

¹⁹ Podrobnější zdůvodnění viz části 1.1.2 a 3.2.

Na konci roku 2005 jednala Poslanecká sněmovna o přijetí nového trestního zákoníku. Pavel Němec, tehdejší ministr spravedlnosti Paroubkovy vlády, v novém znění mimo jiné zmírnil trest za pěstování marihuany pro vlastní potřebu na maximum půl roku. V novele se hovoří o možnosti medicínského využití konopí. Zákoník byl v Poslanecké sněmovně schválen a začal platit od roku 2007.

V roce 2006 také padlo důležité rozhodnutí Nejvyššího soudu. Mojmír Miklica a Hana Tichá byli odsouzeni za pěstování marihuany, ovšem Nejvyšší soud trest zrušil, neboť podle něj nešlo o výrobu omamné látky. Policejní přístup sice takové rozhodnutí nemění, ovšem zakládá určitý precedent²⁰.

Ve sledovaném období se každoročně konal tzv. Million Marihuana March. Jde o demonstraci za legalizaci marihuany, která je spojena s koncerty a doprovodným programem. Pochod se pořádá v Praze, pravidelně se účastní na tisíce lidí²¹.

Vyšly také studie zabývající se spotřebou marihuany v Evropě. Podle ní jsou mladí Češi největšími konzumenty marihuany ve srovnání s ostatními zeměmi Evropy.

US-DEU pod vedením Pavla Němce se ve své volební kampani do Poslanecké sněmovny v roce 2006 zaměřila na mladé a liberální voliče, mimo jiné skrze téma „marihuany“. Jedním z bodů volebního programu byla právě její dekriminace. US-DEU se do Poslanecké sněmovny nedostala.

1.2 Struktura práce

Tato práce se tedy soustředí na uchopení tématu marihuany sdělovacími prostředky, konkrétně na mediální obraz marihuany v určitém médiu a na proměny tohoto obrazu v určitém časovém období.

Text sestává ze čtyř částí. V první části (2.) bude nejprve nutné popsat a vyložit teoretickou koncepci (2.1 a 2.2), která bude tvořit základ pro následující analýzu (2.3). Také se budu věnovat historii a postavení Lidových novin (2.4), které tvoří vzorek pro výzkum.

V metodologické části nejprve vyložím postup kvantitativní obsahové analýzy (3.1), jež bude metodou této práce. Metodologie bude představena již s ohledem na samotný výzkum. Následně stanovím a vymezím vzorek analýzy (3.2 a 3.3), zformuluji výzkumné otázky (3.4) a definuji proměnné (3.5).

²⁰ V prosinci roku 2008 Ústavní soud vrátil tento případ Krajskému soudu v Hradci králové.

²¹ Viz kapitola 1.1.1.

Ve třetí části (4.) nejprve zhodnotím průběh výzkumu (4.1). Samotnou analýzu výsledků jsem rozdělil do dvou kapitol – hlavní shrnutí výsledků (4.2), které v rámci plynulého textu prezentuje základní výsledky, a podrobný rozbor s využitím grafů a tabulek (4.3), k nimž přináležejí komentáře. Tyto dvě kapitoly představují přesný a detailní přehled výsledků a mají za cíl poskytnout čtenáři konkrétní čísla, jimiž jsou podloženy závěry práce.

Závěrečnou část (5.) tvoří diskuse, kde se pokusím interpretovat výsledky výzkumu vzhledem k metodice i teoretickému základu. Interpretace výsledků (5.1) je klíčovou částí této práce. Pokusí se zachytit a stručně popsat hlavní rysy mediálního obrazu marihuany v Lidových novinách vzhledem k výsledkům výzkumu. Závěry této části vycházejí z výsledků analýzy prezentovaných v předchozím textu (4.2 a 4.3). Druhá kapitola diskuse (5.2) hodnotí práci z metodologického a teoretického hlediska.

1.3 Změny oproti předloženým tezím

Oproti předloženým „Tezím bakalářské diplomové práce“ došlo k několika změnám. Z praktických důvodů jsem omezil základní soubor, tj. ročníky Lidových novin, na roky 2005, 2006 a 2007 (oproti období 2002 až 2007). Přidal jsem literaturu (např. Lippmann, van Dijk nebo Burton a Jiráček). K několika změnám došlo ve struktuře práce – původní kapitolu 2.3 jsem přesunul do úvodu (jako 1.1.2) a na její místo jsem zařadil kapitolu „Využití konceptu nastolování témat...“. V metodologické části (3.) jsem rozšířil počet kapitol. V části „Diskuse“ jsem první kapitolu změnil na „Interpretaci výsledků“ a druhou na „Zhodnocení teoretických a metodologických východisek výzkumu“.

2. TEORETICKÁ ČÁST

Pro mediální studia představuje prezentace reality skrze média jeden z ústředních problémů. I když existují některé teorie, které se způsob prezentace reality snaží popsat, jde zatím v převážné míře o nastínění základních principů a specifických přístupů. Lze vůbec tento složitý vztah události-sdělení-diváka do podrobnosti popsat, lze ho popsat s ohledem na všechny aspekty technologické, sémiotické, sociologické, ideologické, ekonomické či etické? Na tuto otázku zde odpovědět nemůžeme. Úkolem je vybrat takovou koncepci, které poskytne dostatečný teoretický základ vzhledem k cíli předloženého výzkumu.

2.1 Média jako zprostředkovatelé reality

Pojem „zprostředkování reality“ je, zvláště díky úvahám a výzkumům mediálních teoretiků, více než problematický. Očekávání, že nám média budou prezentovat věrný obraz reality, se ukázalo být naivní, neboť to nedělají a z mnoha důvodů ani dělat nemohou²². Vyjmenujme zde, pouze ve stručnosti, některé teorie, které se snaží popsat určité aspekty „zprostředkování reality“ skrze média.

V současném světě naše vidění „reality“ nesestává jen z událostí, jimž jsme přímými svědky, nýbrž (a snad i z větší části) i z událostí, které jsou nám zprostředkovány. Událost však z podstaty věci nemůže být zprostředkována zcela „autenticky“. Tímto problémem se teoreticky zabýval již Walter Lippmann. V knize *Public Opinion*²³ z roku 1922 Lippmann tvrdí, že náš pohled na určitou situaci, kterou jsme neprožili, ale která nám byla zprostředkována, je nutně určován právě způsobem jejího zprostředkování. „The only feeling anyone can have about an event he does not experience is the feeling aroused by his mental image of that event.“²⁴ Hlavními zprostředkovateli událostí v našem světě jsou právě média (v Lippmannově době tedy hlavně tisk). Lippmann tyto úvahy rozvíjí v souvislosti s úvahami o demokratické společnosti a roli veřejnosti. Podobnou tematikou se zabývá i výrazně mladší teoretik jazyka, politiky a médií – Noam Chomsky. Oproti Lippmannovi však Chomsky rozvíjí

²² Trampota, 2006, např. kapitoly „Vybírání zpráv“, „Zpráva jako příběh a mýtus“, „Reprezentace a stereotyp“, „Zpravodajství a ideologie“ a jinde.

²³ Lippmann, 1998.

²⁴ Lippmann, 1998, str. 13.

svou kritiku médií výrazně ostřeji. Např. píše: „...the picture of the world that's presented to the public has only the remotest relation to reality. The truth of the matter is buried under edifice after edifice of lies upon lies.“²⁵

Jirák s Köpplovou v knize *Média a společnost* k tomu mimo jiné říkají: „V komunikační praxi lidé svou představu o realitě neustále potvrzují či přetvářejí – ale vždy ji berou jako reálnou (Berger a Luckmann, 1999). Pokud tato teze platí pro jakoukoli komunikační aktivitu (tedy i pro mediální komunikaci), znamená to, že média se na konstruování sociální reality významnou měrou podílejí a jsou schopna definovat společensky platné významy a ovlivňovat publikum, ať už nastolováním témat, či „kultivováním“ postojů ke skutečnosti.“²⁶

Procesem „výběru událostí do zpráv“²⁷ se v 50. letech začal zabývat D.M. White, jehož model studia novinářského rozhodování při výběru událostí pro zpracování do zpráv je označován jako koncept *gatekeepingu* – hlídání pomyslné brány mezi událostí a sdělením²⁸. White zohlednil fakt, že zpracování události do podoby zprávy je proces, který probíhá uvnitř určité instituce (média) a podílí se na něm jeden či více jednotlivců (editoři, redaktori). Tito lidé pak představují ony „uzlové body“, kde jsou některé události zcela vyřazeny z procesu zpracování, kdežto jiné smějí proniknout k dalšímu „uzlovému bodu“.

Tento směr výzkumu se dále rozdělil např. na studium individuální roviny rozhodování, vlivů rutin a organizace, technologických vlivů či koncept *zpravodajských hodnot*²⁹. „Zpravodajské hodnoty označují soubor kritérií, jimiž média poměřují zpravodajskou přijatelnost událostí a zpravodajskou vhodnost jejich zpracování. Pro zpravodajství je příznačný jeho vcelku velmi stabilní a předvídatelný charakter a obecně známá, konvenční struktura témat.“³⁰

Mytologickou rovinou zpravodajství a jejím rozkrýváním se zabývali např. R. Barthes nebo J. Lule. Jedním z možných metodologických přístupů k textu je také *analýza diskurzu zpráv*, konkrétně např. u Teuna van Dijka jako *ideologická analýza diskurzu*³¹. O vztahu médií a ideologií van Dijk v knize „Ideology: a multidisciplinary approach“ kromě jiného píše: „In sum, the routines, actors, events and institutional

²⁵ Chomsky, 2002, str. 37.

²⁶ Jirák a Köpplová, 2003, str. 165.

²⁷ Trampota, 2006, str. 38.

²⁸ Trampota, 2006, str. 38-41.

²⁹ McQuail, 1999, str. 302-303.

³⁰ Burton a Jirák, 2001, str. 240.

³¹ Trampota, 2006, str. 72-74.

arrangements in newsmaking are biased towards the reproduction of a limited set of dominant, elite ideologies...“³². V kapitole „Ideological discourse structures“ se dále věnuje např. roli témat (tématických rámců) pro formování a sdělování ideologických modelů ve zpravodajském diskursu³³.

Ideologickým pozadím zpráv, které by se také mohlo promítat do výzkumu mediálního obrazu marihuany, se kromě van Dijka zabývali mimo jiné S. Hall, D. McQuail nebo E. Herman s N. Chomskym³⁴.

V rámci této práce není prostor pro podrobnější zdůvodnění, proč tyto teorie a koncepty, přestože se tématu v určitých aspektech týkají, nevyužiji jako teoretický základ. V dalších kapitolách se však budu věnovat teoriím, které využiji, a důvody pro jejich využití by zároveň měly osvětlit i předchozí.

2.1.1 Mediální obraz a mediální reprezentace

Cílem tohoto výzkumu je „analýza mediálního obrazu“. Oním „mediálním obrazem“ ve stručnosti myslím *způsob, jak určité téma média zobrazují, jak toto téma v médiích „vypadá“*. V předchozí části textu bylo ukázáno, že funkce médií jako zprostředkovatelů reality je více než problematická a že realita je médiu vždy nějak specificky „uchopována“ a „zformována“ do výsledného sdělení.

Zaměřme se proto na koncept *reprezentace*. „Jednotlivé typy postav [politik, žena v domácnosti, policista] jsou ve zpravodajství opakovaně prezentovány v určitých situacích, ve vztahu k určitým tématům a událostem, které rámuji vyznění jejich mediální reprezentace.“³⁵ Takto chápanou mediální reprezentaci můžeme vztáhnout i na téma „marihuany“ – mediální zobrazování marihuany není nějakým otiskem reality, nýbrž ji nějak re-reprezentuje, dává ji určité vyznění.

Studiem konceptu reprezentace se zabýval např. N. Fairclough, který pojmenoval různé úrovně reprezentace (typ, archetyp, stereotyp). Trampota dále říká: „Analýza reprezentace by se neměla soustředit jen na to, co je přítomno v textu, ale také na to,

³² Dijk, 1998, str. 188.

³³ Dijk, 1998, str. 266.

³⁴ Trampota, 2006, str. 165-168.

³⁵ Trampota, 2006, str. 91.

co absentuje, a přitom by součástí být mohlo nebo mělo.“³⁶ Pro tento směr úvah je také zásadní podrobná analýza jazykových prostředků³⁷.

Vzhledem k dalším rozhodnutím, která budu muset učinit (viz 3. a 3.1) s ohledem na záměr navrhované studie, tento konkrétní směr konceptu reprezentací opouštím. Samotná východiska konceptu reprezentace však budou tvořit základ i pro tuto práci: *Prezentace reality skrze média není „otiskem reality“, neboť média opakovaným zobrazování na malém prostoru dávají tématům v dlouhodobém měřítku vyznění, tematicky je rámuje, re-prezentuje ve specifických souvislostech a se specifickými atributy. Toto pro účely předložené studie nazýváme „mediálním obrazem“.*

2.2 Koncept „nastolování témat“

Úvahy o médiích jako o prostých přenašečích informací, vyjádřené např. Lasswellovým „přenosovým modelem“³⁸, resp. Shannonovou a Weaverovou „informační teorií“³⁹, jsou již spíše historickou etapou vývoje mediálních studií.

2.2.1 Počátky konceptu nastolování témat – McCombs, Shaw

Pro výzkumné účely příhodnější popis vztahů mezi mediálním sdělením a divákem poskytli McCombs a Shaw⁴⁰. Podle jejich teorie, kterou zároveň ověřovali v rámci studie, média nemají vliv na to, jak budou lidé přemýšlet, ale mají vliv na to, o jakých tématech budou přemýšlet a za jak důležitá (bez ohledu na souhlas či nesouhlas) je budou považovat⁴¹. Konstatovali tak korelaci mezi „mediální agendou“ a „společenskou agendou“ co se týče skladby a důležitosti témat. Pomyslnou „funkcí médií“ se tak chápe „nastolování témat“, *agenda-setting*. Pro naše účely je podstatné, že výzkum této korelace pojali autoři jako kvantitativní.

Původní výzkum byl jistě v mnohém specifický. Zkoumané jednotky – články a televizní reportáže – rozlišoval jen v kategoriích „hlavní“ a „vedlejší“ (podle umístění,

³⁶ Trampota, 2006, str. 94.

³⁷ Trampota, 2006, str. 94.

³⁸ McQuail, 1999, str. 72-73.

³⁹ McQuail, 1999, str. 280.

⁴⁰ McCombs, Maxwell, Shaw, Donald. The Agenda-setting Function of the Mass Media. in: Public Opinion Quarterly 36, str. 176-187

⁴¹ Nutno dodat, že McCombs a Shaw v těchto úvahách poměrně přímo navazují na jiné autory, z nichž jmenujme např. Berelsona nebo Cohena.

respektive délky). V rámci rozhovorů s respondenty sledoval skladbu témat, která považují za důležitá. Cílem dalších výzkumů zabývajících se konceptem nastolování témat se tak stal např. kontext zkoumaných článků, jejich vyznění, apod.

2.2.2 Dearing, Rodgers a další směry studia nastolování témat

Na teorii „nastolování témat“ (*agenda-setting*) navázali mimo jiné J.W. Dearing a E.M. Rodgers. V procesu nastolování témat rozdělili a popsali různé typy agend. *Veřejnou agendu* tvoří témata, která ve společnosti v určitou dobu převažují jako významná nebo důležitá. Struktura takové agendy se zjišťuje (jistě jen omezeně) skrze výzkumy veřejného mínění. *Politická agenda* představuje politicky významná témata a sleduje se např. na agendě legislativních institucí. A konečně Dearing a Rodgers odlišují *mediální agendu*, která sestává z témat zachycených v médiích a jejíž strukturu lze zkoumat analytickými metodami⁴² (viz 3.).

Výzkumy v oblasti nastolování témat se tak začaly specializovat podle toho, na jakou agendu nebo na vztahy mezi jakými agendami se zaměřily. Navíc: „Jak se výzkum nastolování agendy vyvíjel, začali si badatelé více všímat skutečnosti, že média témata nejen vybírají a zveřejňují, ale také různým způsobem zpracovávají.“⁴³

Novější výzkumy „se soustředily na takzvanou druhou úroveň nastolování agendy – nastolování agendy atributů.“⁴⁴. Oproti jednoduché kvantitativní obsahové analýze tak výzkumníci začali zabývat tzv. *zarámováním* (*framing*) či tzv. *vypíchnutím* (*priming*). Tyto pojmy znamenají představení události ve článku s důrazem na takové aspekty, které nabízejí (či podbízejí) určitý způsob čtení. Autor či mluvčí se snaží čtenáři definovat, „o čem ono téma je“. To se děje např. zasazením události do určitého kontextu (v různých kontextech může událost vyznívat různě) či zohledněním některých detailů, zatímco jiné jsou vynechány. Takto nemusí být médii nastolována pouze „důležitost“ témat (na což se zaměřovaly původní výzkumy agenda-setting), ale také jejich vyznění, což ve výsledku může formovat názor diváka na danou událost⁴⁵.

⁴² Trampota, 2006, str. 114.

⁴³ Trampota, 2006, str. 122.

⁴⁴ Trampota, 2006, str. 122.

⁴⁵ Trampota, 2006, str. 122-124.

2.3 Využití konceptu nastolování témat jako základu pro výzkum

Koncept „nastolování témat“ má mnoho různých směrů, jimž odpovídají různé metody výzkumu. Pro nás je důležité, že většina studií z oblasti výzkumu agenda-setting potvrzuje korelaci mezi uplatněním tématu ve veřejném prostoru a jeho pozicí v mediální agendě⁴⁶. V části 2.1.1 jsme došli k závěru, že hodláme zkoumat „mediální obraz“ – ten je utvářen právě v mediální agendě. Navíc musíme vzít v úvahu, že mediální obraz nelze sledovat na jednom článku nebo jedné reportáži, ale že se utváří v delším časovém měřítku.

Dalším podstatným důvodem, proč chceme stavět na konceptu nastolování témat, je důraz na kvantitativní metody výzkumu. Čistě kvantitativní metody se sice již tolik nepoužívají a jedná se spíše o metody smíšené, pro nás je však podstatné, že jádrem zůstává právě kvantitativní aspekt.

Analýza mediálního obrazu, jak jsme ho popsali (viz 2.1.1), úzce souvisí s konceptem nastolování agendy atributů (viz 2.2.2). Chceme-li popsat proměny mediálního obrazu marihuany, nevystačíme s pouhou četností výskytu tohoto tématu, nýbrž budeme chtít sledovat i další atributy.

Z těchto hlavních nároků můžeme vyvodit závěr: *Pro účely analýzy mediálního obrazu marihuany volíme jako teoretický základ koncept „nastolování témat“, který nám dovolí sledovat proměny obrazu marihuany v médiích v dlouhodobější časové perspektivě a s důrazem na kvantitativní metody analýzy.*

2.4 Lidové noviny

Lidové noviny jsou celostátním českým deníkem. Vycházejí každý den kromě neděle, v pátek se suplementem Pátek Lidových novin. Deník sestává ze tří sešitů. První sešit kromě titulní strany (také jde o stejnojmennou rubriku) obsahuje rubriky Politika, Téma, Domov, Zahraničí, Názory či Zajímavosti. Druhý sešit obsahuje rubriku Byznys, zpravodajství z kultury, sportu, o počasí a další tématické části, které vycházejí ve specifické dny týdne. Třetí sešit je věnován speciálním přílohám jako Akademie, Orientace, Bydlení, Relax a další.

⁴⁶ Trampota, 2006, str. 121 a pozn. 40 tamtéž.

Lidové noviny poprvé vyšly v roce 1893. Již v prvních desetiletích jejich vývoje zaměření listu směřovalo k politickým tématům. Nešlo jen o pravidelné zpravodajství z Vídeňského parlamentu, nýbrž i o aktivní politické působení představitelů Lidových novin a jejich majitele Adolfa Stránského, který se později stal ministrem československé vlády⁴⁷.

V období První republiky patřily Lidové noviny mezi přední československé deníky. Jejich význam podtrhují především přední osobnosti tehdejšího kulturně-společenského života, které do Lidových novin přispívaly – bratři Čapkové, S.K. Neumann, Fráňa Šrámek, Ferdinand Peroutka, ale i prezidenti Tomáš Garrigue Masaryk a Edvard Beneš. Spolu s těmito osobnostmi jsou Lidové noviny spojeny s rozvojem demokratické žurnalistiky. Proto také byla řada z nich vězněna v koncentračních táborech či popravena během nacistické okupace a pokud se jim podařilo uprchnout, zpravidla se aktivně začlenili do odboje. V této době jsou Lidové noviny plně kontrolovány protektorátní správou skrze šéfredaktora Leopolda Zemana⁴⁸.

Po druhé světové válce se redakce pod vedením Eduarda Baase a později Ferdinanda Peroutky pokouší navázat na předválečnou demokratickou tradici listu, ovšem z důvodů propojení Lidových novin s protektorátním režimem jsou nuceni změnit název na Svobodné noviny. Přesto má list vysokou čtenost. Pod Peroutkovým vedením se Svobodné noviny stále více vyhraňují proti nedemokratickým praktikám Komunistické strany, což vyústí (v předvečer Vítězného února) k Peroutkovu sesazení komunisty a jeho následné emigraci. Svobodné noviny se vrací k názvu Lidové noviny, ale dostávají se pod kontrolu komunistické moci prostřednictvím šéfredaktora Jana Drdy, přestávají být „svobodné“ a v roce 1952 zanikají⁴⁹.

Uvolnění situace ve společnosti v roce 1968 přineslo i snahy o obnovení Lidových novin. Jejich obnovení mohlo znamenat poměrně významný signál o svobodném vývoji v zemi, ovšem přípravy byly definitivně zmařeny vpádem sovětských okupačních vojsk⁵⁰.

Úspěšnější pokus znovu zahájit vydávání novin probíhal v letech 1987 až 1989. S tímto pokusem jsou spojena jména okruhu chartistů jako Jiří Ruml, Vladimír Mlynář

⁴⁷ Zdroj: <http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

a také Václav Havel. Takto samozřejmě Lidové noviny nemohly vycházet legálně, ale pouze samizdatově. Jejich redakce a především vydavatelé byli neustále ohroženi Státní bezpečností, která list považovala za nebezpečný pro tehdejší totalitní moc. V období kolem Sametové revoluce a po pádu komunistického režimu hrají Lidové noviny významnou roli, o čemž svědčí půlmilionový náklad z prosince 1989. Lidové noviny začínají vycházet pravidelněji a od dubna 1990 legálně a jako deník⁵¹.

2.4.1 Postavení, čtenost a struktura čtenářské obce

Českým periodickým tiskem se zabývá kniha Josefa Bendy *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*⁵². Ve sledovaném období⁵³ podle Bendy tvořilo český denní celostátní tisk devět titulů. Z toho tři deníky bulvárního charakteru (Blesk, Šíp, Aha!), tři specifické (Hospodářské noviny se zaměřením na ekonomické informace, Sport se zaměřením na sportovní informace, Haló noviny jako propagační list KSČM) a tři seriózní zpravodajské deníky (Mladá fronta DNES, Právo, Lidové noviny).

Lidové noviny spadají do skupiny MAFRA, a.s. (jejímž vlastníkem je německý holding Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH), jíž patří také periodika Mladá fronta DNES, deník Metro, noviny 14 dní a časopis Filter. Do skupiny MAFRA dále spadá hudební televizní stanice Óčko, rádiové stanice Classic FM a Expresradio nebo zpravodajské portály iDNES.cz a Lidovky.cz.

Na české mediální scéně jsou Lidové noviny jedním ze tří posledních celostátních deníků, založených původně českými vydavateli – vedle Hospodářských novin a Haló novin⁵⁴.

Průměrný prodaný náklad Lidových novin se pohybuje okolo 70 tisíc výtisků na jedno vydání⁵⁵ (oproti 291 tisícům prodaných výtisků u Mladé fronty DNES a 145 tisíců u Práva), odhad čtenosti podle Media Projektu je 217 tisíc čtenářů na jedno vydání⁵⁶ (oproti 1 058 tisíc u MfD a 413 u Práva).

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Benda, 2007.

⁵³ Benda uvádí tyto údaje k datu 31.12.2006, ovšem jsou platné pro celé sledované období. Výjimky tvoří deník Šíp (vydávaný skupinou VLTAVA-LABE-PRESS), který začal vycházet v roce 2005, a deník Aha! (Ringier), který začal vycházet v roce 2007.

⁵⁴ Benda, 2007.

⁵⁵ Media Projekt 2008, údaje z období 1.1.2008 až 30.6.2008; <http://www.uvdt.cz/Upload/579.pdf>

⁵⁶ Tamtéž.

Ze čtenářů Lidových novin je 31% vysokoškolsky vzdělaných, oproti 13% průměru ostatních celostátních deníků a 9% celkového zastoupení vysokoškolsky vzdělaných lidí v populaci. Téměř 60% čtenářů LN tvoří lidé starší 50 let. 46% čtenářů tvoří obyvatelé měst nad 100 tisíc obyvatel (v ČR celkově žije v městech nad 100 tisíc obyvatel 21% lidí). Přes 45% čtenářů (z těch, co tyto údaje uvedli) žije v domácnostech s čistým měsíčním příjmem nad 30 tisíc Kč⁵⁷.

2.4.2 Tématický a politický profil LN

Lidové noviny se prezentují jako „deník vzdělaných Čechů“, který „se dnes profiluje jako celostátní zpravodajský list se speciálním zájmem o politiku, ekonomiku, kulturu, vědu a vzdělání“⁵⁸.

K tématické orientaci novin (v perspektivě obrazu důvěryhodnosti, jaký sama o sobě média utvářejí) Burton a Jiráček v knize *Úvod do studia médií* píše: „Bulvární média se orientují především na negativitu, jednoduchost, jasnost, celebrity a blízkost, a tím vytvářejí dojem, že jsou autoritou, jež umí snadno a přehledně vyložit svět (a že svět je vyložitelný prostřednictvím zákulisních informací, drbů ze soukromého života a nejrůznějších deviací). Naproti tomu ta média, která se snaží prosadit jinak než bulvárně (říká se jim různě – například seriózní nebo prestižní média či média kvality), se soustřeďují více na relevanci, aktuálnost a pravdivost svého zpravodajství.“⁵⁹ České celostátní deníky, pokud pomineme ty specifické, jako by naplňovaly toto rozdělení – na jedné straně bulvární deníky Blesk, Šíp a Aha!, na straně druhé seriózní deníky MfD, Právo a Lidové noviny. Ovšem Burton s Jiráčkem zároveň dodávají: „**Rozdíl mezi bulvárními a serózními médii se stírá** a tradiční rozlišující znaky (volba témat, preference zpravodajských hodnot a grafická úprava) mohou stále méně sloužit ke skutečnému rozlišení jednotlivých typů médií.“⁶⁰

Podle Josefa Benda se Lidové noviny hlásily „k tradici předválečného liberálního listu, přičemž navázaly na samizdat stejného jména...“⁶¹. Na české mediální scéně funguje malý počet seriózních deníků a jejich politická orientace se proto zdá být snadno

⁵⁷ Tyto údaje jsou součástí informací pro inzerenty skupiny MAFRA, a.s., a je tedy nutno je brát s rezervou. Zdroj: <http://sluzby.mafra.cz/priloha/ln.pdf>

⁵⁸ http://sluzby.mafra.cz/denni_tisk/nase_tituly/predstaveni_ln

⁵⁹ Burton a Jiráček, 2001, str. 249.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Benda, 2007, str. 99.

čitelná. Podle výzkumu⁶² společnosti Media Tenor, s.r.o., který probíhal formou obsahové analýzy, „Lidové noviny a MF Dnes vytvářely ČSSD a KSČM nejhorší mediální profil.“⁶³. Také „MF Dnes a LN prezentovaly v kontextu negativních jevů relativně častěji levicové strany.“⁶⁴. Naproti tomu „Levicová orientace Práva byla naprosto zřetelná: kromě toho, že prezentovalo obě strany [ČSSD a KSČM, pozn. aut.] s nejmenším podílem negativity, přineslo o nich zároveň relativně nejvíce pozitivních zpráv“⁶⁵.

2.4.3 Význam charakteru listu pro předkládanou studii

Lidové noviny se zdají být vhodnou volbou, pokud zvážíme cíle této studie. Jejich vývoj je vždy směřoval k zastávání demokratických hodnot, svobody a pravdy a to často v přímém rozporu se stávající státní mocí. I v současnosti se snaží profilovat jako seriózní zpravodajský deník. Na české mediální scéně, kde působí tři celostátní seriózní deníky (viz 2.4.1), kde se deník Právo profiluje jako spíše levicový a kde jsou zbývající dva deníky vlastněny jediným majitelem, se Lidové noviny a Mladá fronta DNES logicky zaměřují na různé cílové skupiny. Cílovou skupinou Lidových novin jsou pak zřejmě (i podle jejich sebe prezentace) vzdělanější a majetnější lidé. Z toho lze usuzovat, že oproti Mladé frontě DNES se budou Lidové noviny méně zajímat o senzace a zajímavosti a spíše se snažit přinášet nezaujaté a nezjednodušené zpravodajství.

Přestože jde o závěr, který nelze s naprostou jistotou potvrdit, zohledňuji ho ve výběru vzorku. Jistě by tento výzkum byl stejně relevantní i pro Právo či MfD a mezi seriózními deníky zásadní rozdíly⁶⁶ ve výsledcích nepředpokládám, ovšem právě z důvodů uvedených v této kapitole pro analýzu volím články z Lidových novin.

⁶² Výzkum *Politické strany a média: Analýza vlivu médií na volební rozhodování* sledoval období leden 2005 – 15. květen 2006. Sledoval příspěvky v tištěných médiích (MfD, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny), televizi (Události, Události, komentáře, Televizní noviny, Zpravodajský deník) a rádiu (Český rozhlas 1 – Osvěty dne). Zdroj: http://www.britske-listy.cz/kfoto/volby2006/mediatenor_2006-05.ppt

⁶³ http://www.britske-listy.cz/kfoto/volby2006/mediatenor_2006-05.ppt, str. 14.

⁶⁴ http://www.britske-listy.cz/kfoto/volby2006/mediatenor_2006-05.ppt, str. 17.

⁶⁵ http://www.britske-listy.cz/kfoto/volby2006/mediatenor_2006-05.ppt, str. 14.

⁶⁶ Zásadní rozdíly by se jistě projevily mezi seriózními deníky a např. deníkem Sport a zřejmě i mezi bulvárními a seriózními deníky.

3. METODOLOGICKÁ ČÁST

V předchozí části jsem zvolil teoretický základ výzkumu. Nyní je nutné zvolit vhodnou metodu. V případě výzkumu mediální agendy jsou metodologické otázky součástí teorie – koncept *nastolování témat* vznikl v souvislosti s konkrétním výzkumem (viz 2.2.1). Mediální agenda představuje „témata a intenzitu jejich výskytu v mediálních obsazích, většinou je indexována obsahovou analýzou zpravodajských médií, která se snaží odhalit množství zpravodajských příběhů na určité téma.“⁶⁷ Také u McQuaila: „Tato metoda [obsahová analýza] vytváří statistický souhrn velmi rozsáhlé mediální reality.“⁶⁸ Metoda obsahové analýzy byla užívána již dříve⁶⁹, ovšem za původce její přesné definice je pokládán B. Berelson.

Helmut Scherer ve stati „Úvod do metody obsahové analýzy“⁷⁰ hodnotí dva typické postupy analýzy mediálních obsahů – *hermeneutickou analýzu a kvantitativní obsahovou analýzu*. Oproti prvně jmenované je výhodou kvantitativní obsahové analýzy „vysoká míra strukturovanosti a s tím je spojen i vysoký stupeň ověřitelnosti. Mezi další přednosti této metody patří možnost zpracovat velké množství textů...“⁷¹. *Jako metodu výzkumu „mediálního obrazu“ tedy volím kvantitativní obsahovou analýzu.*

3.1 Metoda – kvantitativní obsahová analýza

Ještě než přistoupíme k dalším bodům postupu, je třeba zvolenou metodu stručně popsat, především s ohledem na to, abychom si uvědomili všechny její důležité kroky a možná úskalí.

Podle Scherera lze hlavní nároky kladené na vědeckou studii shrnout pojmy *validita* a *reliabilita*. Tyto pojmy vyjadřují, že je třeba zvolit dostatečně transparentní postup šetření, každý krok postupu (výběr vzorku, kódování, proměnné, atd.) jasně definovat a stanovit metodu tak, aby měření postihlo měřený předmět co možná nejpřesněji.

⁶⁷ Trampota, 2006, str. 114.

⁶⁸ McQuail, 1999, str. 309.

⁶⁹ McQuail, 1999, str. 308.

⁷⁰ Reifová a kol., 2004, str. 29-30.

⁷¹ Reifová a kol., 2004, str. 29.

Splníme-li uvedené nároky, výsledkem by měl být vědecky důkladná, ověřitelná studie. Pro naše téma a navrhovaný výzkum jsou tyto nároky zvláště podstatné⁷². Konkrétně z toho pro tuto analýzu plyne, že dalších krocích – výběru vzorku, formulaci výzkumných tezí a hlavně v operacionalizační fázi – se bude postupovat tak, aby se omezila závislost proměnných na rozhodování kódovačů a nedošlo k možným zkreslením materiálu. Tato rozhodnutí budu provádět s ohledem k možnostem provedení výzkumu (času, zdrojům, přístupu k materiálům, apod.)⁷³.

3.2 Výběr vzorku

Za vhodný vzorek kvantitativní obsahové analýzy mediálního obrazu marihuany se nabízí televizní zpravodajství (jednotkou je reportáž), rozhlasové zpravodajství (reportáž), tištěná média (článek), popřípadě elektronická média (článek internetového zpravodajství či reportáž). Předpokládám, že charakter utváření mediálního obrazu v různých typech médií se může lišit, zároveň však předpokládám, že se pro toto konkrétní téma nebude taková rozdílnost významně promítat do výsledků⁷⁴. Proto, s ohledem k dostupnosti dat, volím médium tištěné. Z pochopitelných důvodů také budu vybírat médium z české mediální krajiny. Tato práce vychází z předpokladu, že téma „marihuana“ je tématem kontroverzním a že společnost i média k němu mohou zastávat vyhraněné názory (viz 1.1). Vhodným vzorkem se tedy zdá být médium, které se samo prezentuje jako seriózní, nestranné a vyvážené. Výběr tematický zaměřeného deníku, např. deníku Sport nebo deníku Blesk, by určil poměrně vyhraněné spektrum témat, v jejichž souvislosti by se marihuana mohla objevovat (konkrétně např. u deníku Sport je možné předpokládat, že většina článků týkajících se marihuany bude souviset s dopingem). Z těchto důvodů jsem se rozhodl použít jako základní soubor pro analýzu články z deníku *Lidové noviny*.

⁷² Reifová a kol., 2004, str. 34-35.

⁷³ Reifová a kol., 2004, str. 44-45.

⁷⁴ Televizní zpravodajství pracuje s obrazem, zvukem i slovem a tudíž jinými prostředky a v jiných kontextech, než rozhlas nebo tisk. Takový předpoklad by samozřejmě bylo vhodné dokázat, což by ale vydalo minimálně na samostatnou studii. Na tento nedostatek tímto upozorňuji a v této studii se k němu nebudu nadále vracet.

3.3 Definice jednotky analýzy, konkretizace souboru jednotek a metoda sběru dat

Jednotku analýzy bude představovat *jeden článek*. Jako jeden článek rozumím prostorově a obsahově ucelený text uvedený titulkem, případně doplněný fotografií či obrázkem. Za jeden článek považuji text rozdělený na více stranách, pokud je uvedeno, že text pokračuje na dalších stranách.

Základní soubor jednotek definuji jako vydání Lidových novin, ročníky 2005⁷⁵ až 2007 (včetně), s výjimkou regionálních mutací a magazínu⁷⁶.

Analyzovaný vzorek budou představovat ty jednotky, v nichž se alespoň jednou vyskytuje některé nebo více slov „marihuana“, „marihuany“, „marihuanou“, „marihuanu“ nebo „marihuaně“. Vynechávám tedy některá další označení marihuany jako „konopí“, „tráva“, ad. Předpokladem však je, že Lidové noviny užívají spisovný jazyk a pokud by alternativní název použily, pak nikoli samotný, ale po uvedení názvu „marihuana“. Slovo „konopí“ navíc odkazuje k rostlině, která nemusí mít s „marihuanou“ spojitost, a tedy opět předpokládáme, že pokud má, tak bude uvedeno i slovo „marihuana“.

Nástrojem sběru dat bude databáze Anopress IT. Kódovací kniha bude sestavována v programu MS Excel, který také bude nástrojem analýzy dat.

3.4 Formulace výzkumných otázek

O1: *Kolik článků vztahujících se k tématu marihuany bylo v Lidových novinách ve sledovaném období otištěno a jaké bylo jejich rozložení v čase?*

O2: *V jakých rubrikách se tyto články vyskytovaly nejčastěji?*

O3: *Kteří aktéři se v člancích týkajících se tématu marihuany vyskytovali?*

O4: *Kteří mluvčí se v těchto člancích vyskytovali?*

⁷⁵ Zde změna oproti předloženým tezím bakalářské práce – základní soubor jsem omezil na ročníky 2005, 2006 a 2007, neboť i takto soubor představoval 234 analyzovaných jednotek, což jsem pokládal za dostatečný rozsah vzhledem k možnostem bakalářské práce.

⁷⁶ Toto rozhodnutí činím kvůli snazšímu provedení – mutace vycházejí nepravidelně a navíc jsou tématicky zaměřené, např. páteční magazín tvoří specifický celek a do analýzy by bylo nutné tyto odchylky zapracovat.

O5: *Vyskytovalo se v těchto článcích explicitní rozlišení tzv. „měkkých“ (či „lehkých“) a „tvrdých“ drog a řadí autor (či mluvčí) článku v takovém případě marihuanu mezi „měkké“ drogy?*

O6: *V jakých tematických rámcích se v analyzovaných článcích vyskytují slova „legalizace“ a „dekriminalizace“?*

3.5 Stanovení proměnných a operacionalizace

Nyní je nutné stanovit proměnné. Užívám základního rozlišení proměnných na *identifikační a analytické (obsahové)*⁷⁷.

Identifikační proměnné

1 – rok vydání

2 – měsíc vydání

3 – den vydání

4 – stránka (v případě rozděleného článku se počítá za stránku ta s nižším číslem)

5 – pořadí zkoumaného příspěvku na konkrétní straně (pokud je víc článků splňujících kritéria výběru v konkrétním vydání na konkrétní straně; počítá se směrem dolů doprava)

6 – počet znaků (podle AnoPress IT)

Analytické proměnné

7 – rubrika (podle údajů v databázi AnoPress IT; speciální rubriky, jako např. „Bush na Slovensku“, řadím do kategorie „Téma“)

8a, 8b, 8c... – *aktéři článku* (aktérem se rozumí osoba, osoby, instituce či jiné subjekty, které jsou hlavními aktéry děje či události článku právě v souvislosti s marihuanou, nikoli vedlejší, okrajové či doprovodné subjekty, osoby, které v rámci článku nemají vztah k tématu marihuany a také ne vágně definované skupiny osob, jako např. „veřejnost“ či „uživatelé marihuany“; pořadí zachycuje pořadí aktérů v článku, nejde o pořadí „důležitosti“; hodnoty: 0 – bez aktéra, 1 – politik, 2 – úředník, 3 – policista, voják, 4 – lékař, záchranář, zdravotník, 5 – významná osoba kulturního a společenského života, spisovatel, filmař, hudebník, člen královské rodiny,

⁷⁷ Reifová a kol., 2004, str. 43-44.

6 – sportovec, 7 – novinář, 8 - zločinec, člen organizované zločinecké skupiny, 9 – dítě, 10 – mladistvý, student, 11 – senior, 12 – handicapovaná osoba, 13 – vědec, 14 – běžný občan, 15 – fiktivní postava, 16 – soudce, právník, 17 – jiný)

9a, 9b, 9c... – *mluvčí článku* (mluvčím se rozumí osoba, osoby, instituce či jiné subjekty, které se nějak vyjadřují, jsou tlumočena jejich explicitní názory, stanoviska, prohlášení či komentáře, ať už je toto ve článku označeno uvozovkami či nepřímou promluvou; pořadí zachycuje pořadí v článku; hodnoty: 0 – bez mluvčího, 1 – politik, 2 – mluvčí státní instituce, mluvčí ústavních činitelů, 3 – úředník, mluvčí úřadu, 4 – policista, detektiv, voják, 5 – mluvčí policie, 6 – zdravotník, záchranář, mluvčí nemocnice, mluvčí záchranné služby, 7 – hasič, mluvčí hasičského sboru, 8 – vědec, výzkumný lékař, vědecký odborník, 9 – významná osoba kulturního a společenského života, spisovatel, filmař, hudebník, člen královské rodiny, 10 – sportovec, 11 – novinář, 12 – zločinec, 13 - handicapovaná osoba, 14 – běžný občan, 15 – mluvčí sportovní organizace, 16 – mluvčí občanského sdružení či iniciativy, 17 – soudce, právník, 18 – student, mladistvý, 19 – jiný)

10 – *explicitní výskyt rozlišení na „měkké“ či „lehké“ a „tvrdé“ drogy* (0 – ve článku se rozlišení neobjevuje, 1 – ve článku se vyskytuje slovní spojení či tvary slovního spojení „měkké drogy“, „tvrdé drogy“, „lehké drogy“, „kategorie drog“, „rekreační drogy“ popřípadě jsou ve článku podobné látky vyjmenovány a odlišeny od jiných vyjmenovaných látek; toto rozlišení vyjadřuje autor článku nebo některý z mluvčích)

11 – *přirazení marihuany do skupiny „měkkých“ či „tvrdých“* (0 – rozlišení se ve článku objevuje, ale marihuana není řazena do žádné skupiny nebo je její zařazení otázkou článku, která není zodpovězena, 1 – marihuana je popisována jako „měkká“ či „lehká“ droga, popřípadě řazena mezi vyjmenované látky jako alkohol, nikotin či kofein, které jsou odlišeny od vyjmenovaných látek jako heroin, kokain, pervitin, LSD, apod., 2 - marihuana je popisována jako „tvrdá“ droga, popřípadě řazena mezi vyjmenované látky jako heroin, kokain, pervitin, LSD, apod. a odlišena od vyjmenovaných látek jako alkohol, nikotin, kofein, apod.)⁷⁸

⁷⁸ V případě, že je jedním z témat článku samo rozlišení „měkkých“ a „tvrdých“ drog a náležitost marihuany k jedné nebo druhé skupině je problematizována, kódovač zvolí hodnotu této proměnné podle celkového vyznění článku a pokud je celkové vyznění neutrální, zvolí hodnotu 1. Předpokládám však, že tento případ může nastat pouze výjimečně.

12 – *výskyt slova „legalizace“ a jeho obměn* (počet užití slova „legalizace“ a jeho obměn ve článku, popřípadě slovní spojení stejného významu, jako např. „legální prodej“ apod.)

13 - *výskyt slov „kriminalizace“ a „decriminalizace“ a jejich obměn* (počet užití slova „kriminalizace“ či „decriminalizace“ a jejich obměn ve článku, popřípadě záporného užití slova kriminalizace jako „zastavení kriminalizace“, „nemá být trestným činem“, „hodnoceno jako trestný čin“, apod.)

14 – *četnost výskytu slova „marihuana“ a jeho obměn* (počet užití slova „marihuana“ a jeho obměn v článku)

4. ANALÝZA

V této části práce se budu věnovat analýze získaných dat. Nejprve popíši průběh sběru dat a budu především sledovat, jak fungovalo kódování proměnných a jak se definice proměnných přizpůsobovala sledovaným datům (u proměnných, kde došlo ke změnám). Dále se pokusím stručně a přehledně shrnout základní výsledky. Následující kapitola bude věnována detailnějšímu rozboru dat na základě výzkumných otázek a bude dávat do souvislostí (ve formě grafů či tabulek) jednotlivé proměnné.

4.1 Průběh výzkumu

Samotný sběr dat probíhal mezi 19. lednem 2009 a 24. lednem 2009. Oproti tezím bakalářské práce jsem omezil základní vzorek na ročníky 2005 až 2007, výsledný počet analyzovaných jednotek (článků) je tedy 234.

Při výběru analyzovaného vzorku jsem postupoval podle definice z části 3.3. Na základě předvýzkumu jsem se rozhodl ze základního souboru vyloučit regionální mutace a magazín. Průběh výzkumu potvrdil, že články z regionálních mutací se často opakovaly v celostátní části Lidových novin, což by mohlo mírně zkreslovat výsledky. Jednalo se přibližně o 30 článků z regionálních mutací, které jsem do analyzovaného vzorku nezařadil (viz 3.3).

Hodnoty proměnné *počet znaků* (č. 6) jsem přebíral podle údajů z databáze AnoPress IT a dále jsem je nepřezkoumával. Částečně by zde mohlo dojít k určitému zkreslení, ovšem počet znaků považuji v případě této práce za relativní (půjde o jejich vzájemné porovnání, ne o samotné číslo) a proto podle mého názoru případné zkreslení nehraje významnou roli.

V případě kódování proměnné *rubrika* (č. 7) jsem v několika případech narazil na rubriky specifické (např. „Bush na Slovensku“). Definici proměnné jsem pozměnil tak, aby tyto případy byly kódovány jako „Téma“, neboť k tomuto měly podle mého názoru nejblíže.

Největší změny v definici nastaly v případě proměnných *aktéři článku* a *mluvčí článku* (č. 8 a č. 9). Cílem bylo upravovat definici s ohledem na to, aby hodnota *jiný* (hodnota 17, resp. 19) byla užívána co možná nejméně a přitom aby se jednotlivé hodnoty nerozrostly do nadměrné míry. Ve výsledném souboru dat se skutečně nevyskytují.

K proměnné *aktéři článku* jsem v průběhu kódování přidal hodnoty 15 a 16, tedy „fiktivní postava“ a „soudce, právník“. Obě kategorie se vyskytovaly častěji a podle mého názoru je bylo potřeba odlišit. Naproti tomu např. hodnota 12 („handicapovaná osoba“) se nevyskytla ani jednou. Došlo také k drobným změnám, např. ke kategorii „významná osoba...“ (č.5) jsem přidal „člen královské rodiny“, neboť několik článků se zabývalo marihuanovou kauzou prince Harryho.

K proměnné *mluvčí článku* jsem přidal kategorie 15 až 18, tedy „mluvčí sportovní organizace“, „mluvčí občanského sdružení či iniciativy“, „soudce, právník“ a „student, mladistvý“. Tyto kategorie se vyskytly vícekrát.

Tyto dvě proměnné také byly specifické v tom, že obsahovaly více hodnot pro jednu jednotku – v jednom článku zpravidla vypovídalo více mluvčích, resp. měl více aktérů. Nechtěl jsem tyto proměnné omezovat, jak se tomu děje v podobných případech např. u proměnné typu „hlavní téma“, a proto jsem je kódoval jako „8a“, „8b“, atd., pokud to bylo nutné. U proměnné *aktéři článku* nepřesáhl pro jednu jednotku počet hodnot čtyři (tedy 8d), u *mluvčí článku* nepřesáhl 3 (9c). Pořadí aktérů a mluvčích jsem zachovával podle jejich pořadí v článku.

Kódování proměnné *explicitní výskyt rozlišení na „měkké“ či „lehké“ a „tvrdé“ drogy* (č. 10) a *přiřazení marihuany do skupiny „měkkých“ či „tvrdých“* (č. 11) se podle mého názoru dařilo bez větších zkruslení. V převážné většině článků bylo rozlišení i přiřazení jasně zřetelné a mělo by tedy splňovat nároky ověřitelnosti.

Podobně tomu bylo i u dalších dvou proměnných, *výskyt slova „legalizace“ a jeho obměn* (č. 12) a *výskyt slov „kriminalizace“ a „decriminalizace“ a jejich obměn* (č. 13). Přesto, podle definice těchto proměnných, jsem se snažil zachycovat kromě výskytů samotných slov i slova a fráze stejného významu. V tomto případě by mohlo dojít k určitému zkruslení. Budu proto tyto proměnné v analýze brát spíše jako doplňkové či ilustrační.

V případě poslední proměnné *četnost výskytu slova „marihuana“ a jeho obměn* (č. 14) jsem využíval funkci databáze AnoPress, která výskyt vyhledávaných slov v článku shrnuje jako údaj.

4.2 Výsledky výzkumu

V období let 2005 až 2007 (včetně) uveřejnily Lidové noviny 234 článků týkajících se marihuany. Více článků s tématem marihuany na jedné straně se objevilo celkem

čtyřikrát, z toho jednou šlo o tři články a třikrát o dva články. Slovo „marihuana“ a jeho obměny se vyskytovalo průměrně 2,35krát na jeden analyzovaný článek. Maximální počet slov „marihuana“ a jeho obměn („marihuany“, „marihuanou“, „marihuanu“ nebo „marihuaně“) v jednom článku byl 25. V 62% z analyzovaných jednotek se vyskytlo pouze jednou v rámci článku.

Alespoň jeden článek byl uveřejněn každý měsíc. Každý ze sledovaných roků vyšel podobný počet článků – 93 za rok 2006 bylo největší číslo, nejméně bylo za rok 2007, kdy jich bylo 68. Nejčastěji se téma marihuany objevovalo v měsíci květnu (37) a následně v prosinci (32). Naopak nejméně často Lidové noviny referovaly o marihuaně v červnu (12).

Průměrná délka jednoho článku byla necelých 3715 znaků. Nejdelší článek měl rozsah 20 838 znaků, nejkratší 504 znaků.

Nejčastěji se zmiňky o marihuaně vyskytovaly na první straně (rozdíl oproti rozložení rubrik viz níže), kde bylo uveřejněno 26 článků. Větší množství článků se dále vyskytlo na stranách 2, 4, 5, 6 a 12. Zhruba na prvních dvanácti stranách se vyskytlo větší množství článků než ve zbytku novin, výjimku tvoří strana 9, kde šlo pouze o jeden případ. Na posledních šest stran připadá průměrně jeden případ.

Nejvíce analyzovaných jednotek spadalo do rubriky „Domov“ (36). V dalších hlavních rubrikách Lidových novin bylo rozmístění poměrně stabilní – mezi hodnotami 15 až 25 byly rubriky „Titulní strana“⁷⁹, „Kultura“, „Zajímavosti“, „Politika“, „Sport“ a „Názory“.

Z analyzovaného vzorku 234 jednotek šlo v 19% případech o článek, který neměl konkrétního aktéra. Ve 48% měl článek právě jednoho aktéra, ve 25% dva aktéry, tři aktéry v 7% a čtyři ve 2% případech. Celkově nejčastějším aktérem článků byl „politik“ (19%⁸⁰), následovaný „mladistvým“ či „studentem“ (17%). Významný výskyt měla také kategorie „policista, voják“ (15%) a kategorie „významná osoba“ (10%; plné znění definice této kategorie viz část 3.5). Ostatní kategorie aktérů zaujímaly méně než 10% celkového výskytu.

Mluvčí se nevyskytoval ve 44% analyzovaných jednotek. Ve 48% případů měl článek jednoho mluvčího, v 7% dva a v 1% tři mluvčí. Z kategorií mluvčích nejčastěji

⁷⁹ Diskrepance mezi počtem článků na první straně a v rubrice „Titulní strana“ je způsobena tím, že přílohy Akademie a Orientace mají vlastní číslování. K tomuto se vrátím v diskusi.

⁸⁰ Přičemž 100% zde znamená celkový výskyt jednotlivých skupin. Další způsoby analýzy této proměnné v části 4.3.

promlouval „politik“ (25%) a „vědec“ či „výzkumný lékař“ (19%). Dále často promlouval „mluvčí policie“ (10%). Ostatní kategorie mluvčích měly pod 10% výskytu. Explicitní rozlišení drog na „měkké“ a „tvrdé“ (podrobnější definice viz 3.5) bylo přítomno v 18% článků. Ve 14% přítom byla marihuana řazena mezi „měkké“ drogy, ve 2% mezi drogy „tvrdé“ a ve 2% se sice rozlišení vyskytovalo, ale marihuana nebyla řazena ani do jedné kategorie.

Slovo „legalizace“ či jeho obměny (definice viz 3.5) se vyskytovalo v 15% článků. V jednom článku se vyskytovalo zpravidla jednou či dvakrát, v několika případech i vícekrát. Slovo „dekriminalizace“ či jeho obměny se vyskytlo ve 12% jednotek, zpravidla jednou, dvakrát či třikrát v jednom článku.

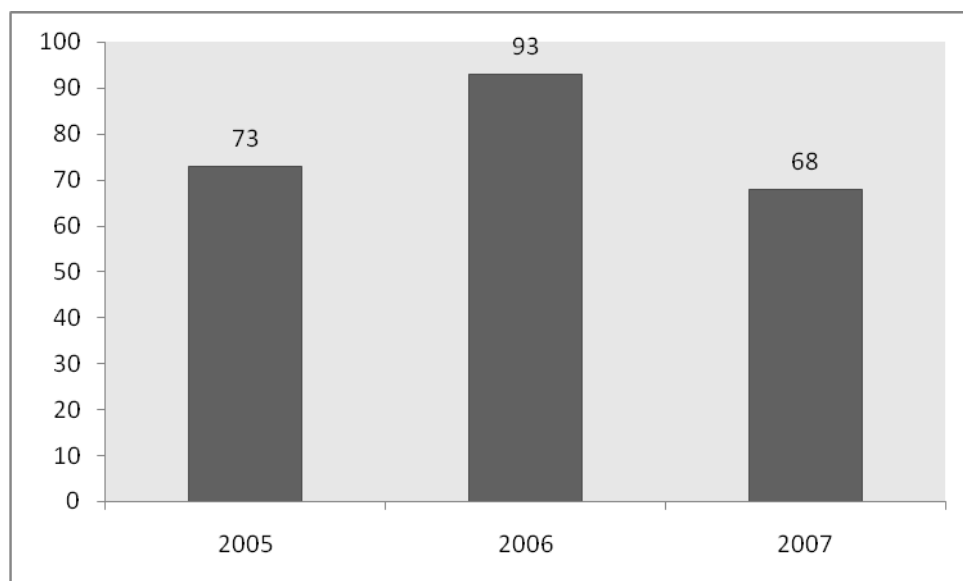
4.3 Analýza výsledků vzhledem k výzkumným tezím

4.3.1 Počet článků, jejich rozložení v čase a podle stránek

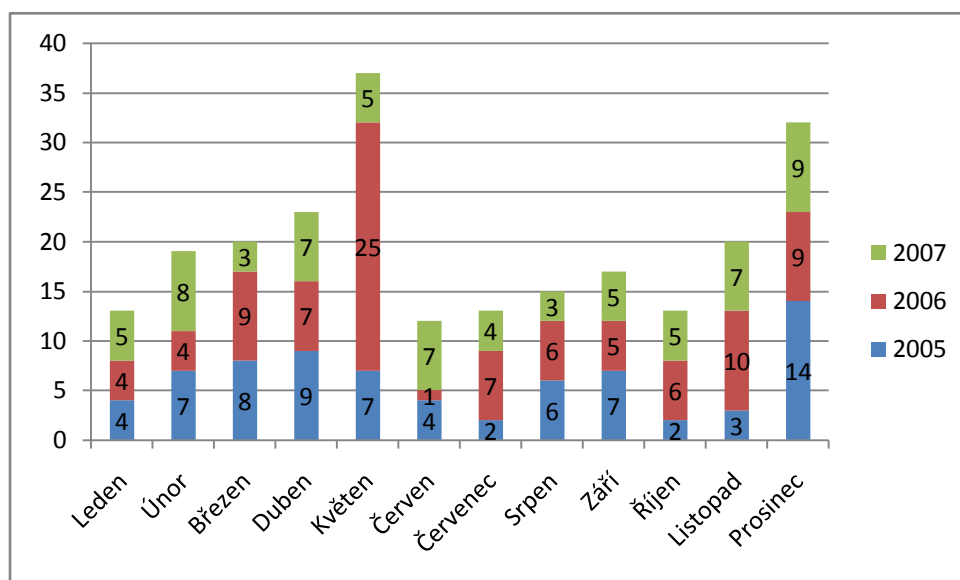
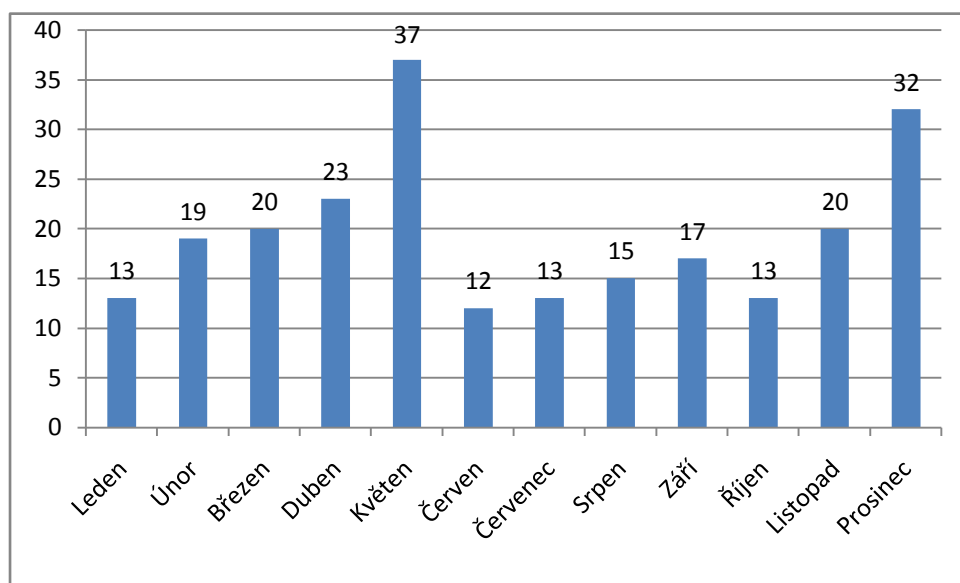
O1: Kolik článků vztahujících se k tématu marihuany bylo v Lidových novinách ve sledovaném období otištěno a jaké bylo jejich rozložení v čase?

Graf č. 1 ukazuje počet článků podle jednotlivých let.

Graf č.1 – Počet článků v jednotlivých letech

Grafy č.2 a č.3 – Počet článků v jednotlivých měsících

Graf č.2 ukazuje celkový počet článků v jednotlivých měsících. V grafu č.3 jsou navíc jednotlivé sloupce rozděleny podle počtu příspěvků v jednotlivých letech. Přestože v konkrétních měsících je tendence méně patrná, v celkovém součtu pro jednotlivé měsíce (jak je vidět na grafu č.2.) počet článků výrazně roste směrem k měsíci květnu, následně klesá a opět roste k měsíci prosinci. Výkyv v květnu 2006 (25 článků) je zřejmě dán volbami do Poslanecké sněmovny a související kampaní US-DEU.

4.3.2 Rozložení článků v rubrikách

O2: V jakých rubrikách se tyto články vyskytovaly nejčastěji?

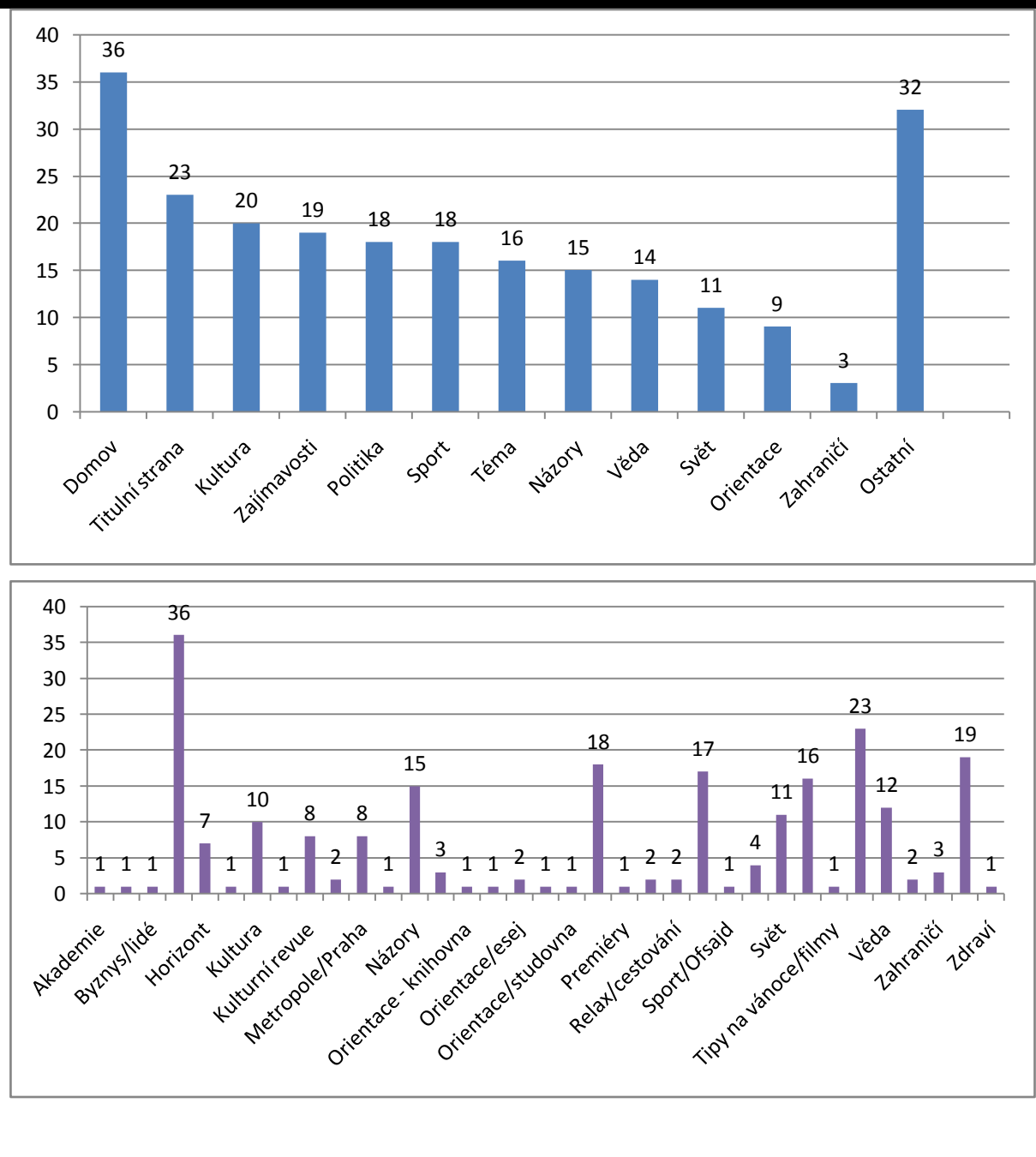
Tabulka č.1 shrnuje, kolik článků bylo v jednotlivých měsících v jednotlivých rubrikách. V květnu a prosinci, kdy bylo celkově nejvíce článků, se nejčastěji objevovaly v rubrikách Domov a Politika, resp. Téma a Titulní strana. V měsících lednu, červnu, červenci a říjnu, kdy byl výskyt relativně nejnižší, byly nejméně zastoupeny rubriky Zahraničí, Svět, Názory, Téma a Kultura. Do letních měsíců se koncentrovaly příspěvky v rubrice Věda.

Tabulka č.1 – Rozložení článků v rubrikách po jednotlivých měsících

	Domov	Titulní strana	Kultura	Zajímavosti	Politika	Sport	Téma	Názory	Věda	Svět	Orientace	Zahraničí	Ostatní
Leden	1	2	0	0	1	0	1	1	0	0	2	1	4
Únor	3	1	2	2	0	1	3	0	1	0	1	1	4
Březen	4	2	4	1	0	1	1	4	1	1	0	0	1
Duben	2	0	2	5	0	5	0	1	3	0	3	1	1
Květen	9	2	5	0	8	2	2	2	0	1	0	0	6
Červen	0	1	1	1	1	1	2	0	2	1	0	0	2
Červenec	1	1	0	0	1	3	0	0	3	1	1	0	2
Srpen	1	1	2	3	0	0	0	3	3	1	0	0	1
Září	4	1	3	1	2	0	0	1	0	0	2	0	3
Říjen	5	1	0	3	1	1	0	0	1	1	0	0	0
Listopad	4	5	1	1	3	2	0	0	0	2	0	0	3
Prosinec	2	6	0	2	1	2	7	3	0	3	0	0	5

Graf č. 4 shrnuje počet jednotek pro jednotlivé rubriky. Graf č. 5 je nezkrácenou verzí předchozího.

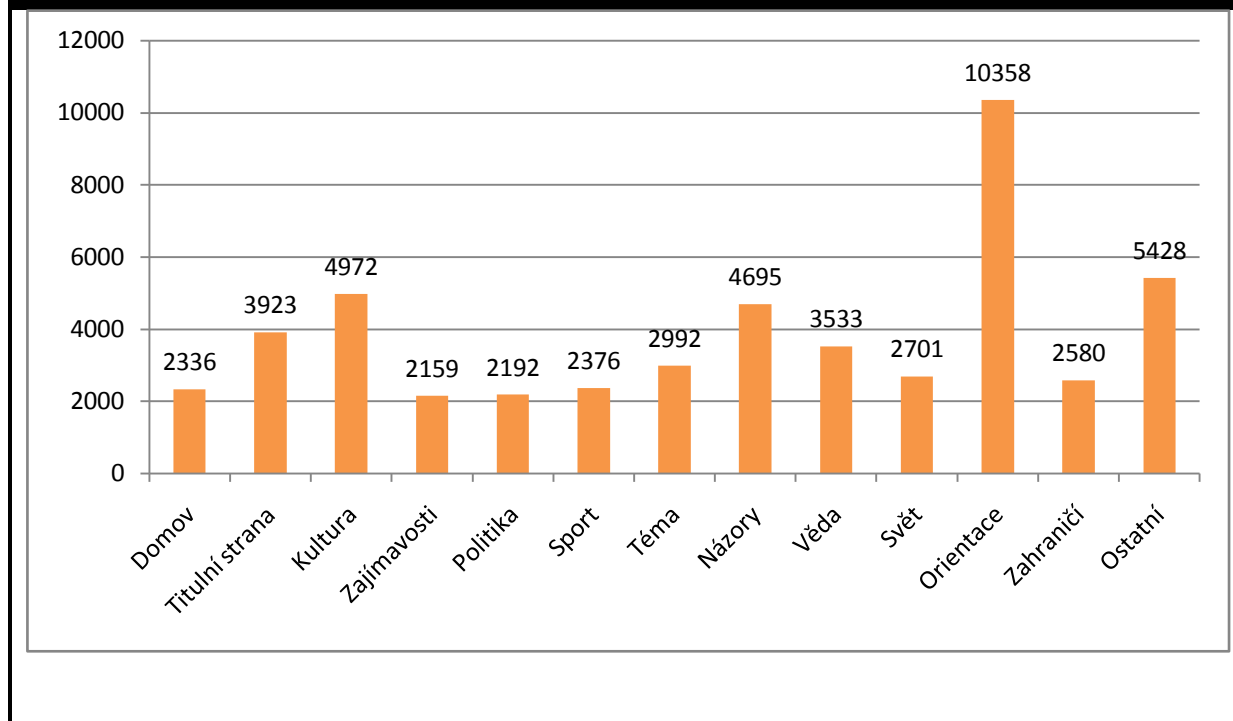
Grafy č. 4 a 5 – Počet článků v rubrikách

Na grafu č. 6 (na následující straně) je znázorněn průměrný počet znaků jednoho článku pro vybrané rubriky. Relativně nejdelší články týkající se marihuany byly otištěny v rubrice „Orientace“, která je však právě článkům delšího rozsahu vyhrazena. Obsáhleji se také tomuto tématu věnovaly články v rubrikách „Kultura“,

„Věda“ a v souhrnu méně zastoupených rubrik (pod sloupcem „ostatní“ např. rubriky Zdraví, Byznys nebo Relax.

Graf č. 6 – Průměrný počet znaků podle rubrik

4.3.3 Výskyt aktérů článků

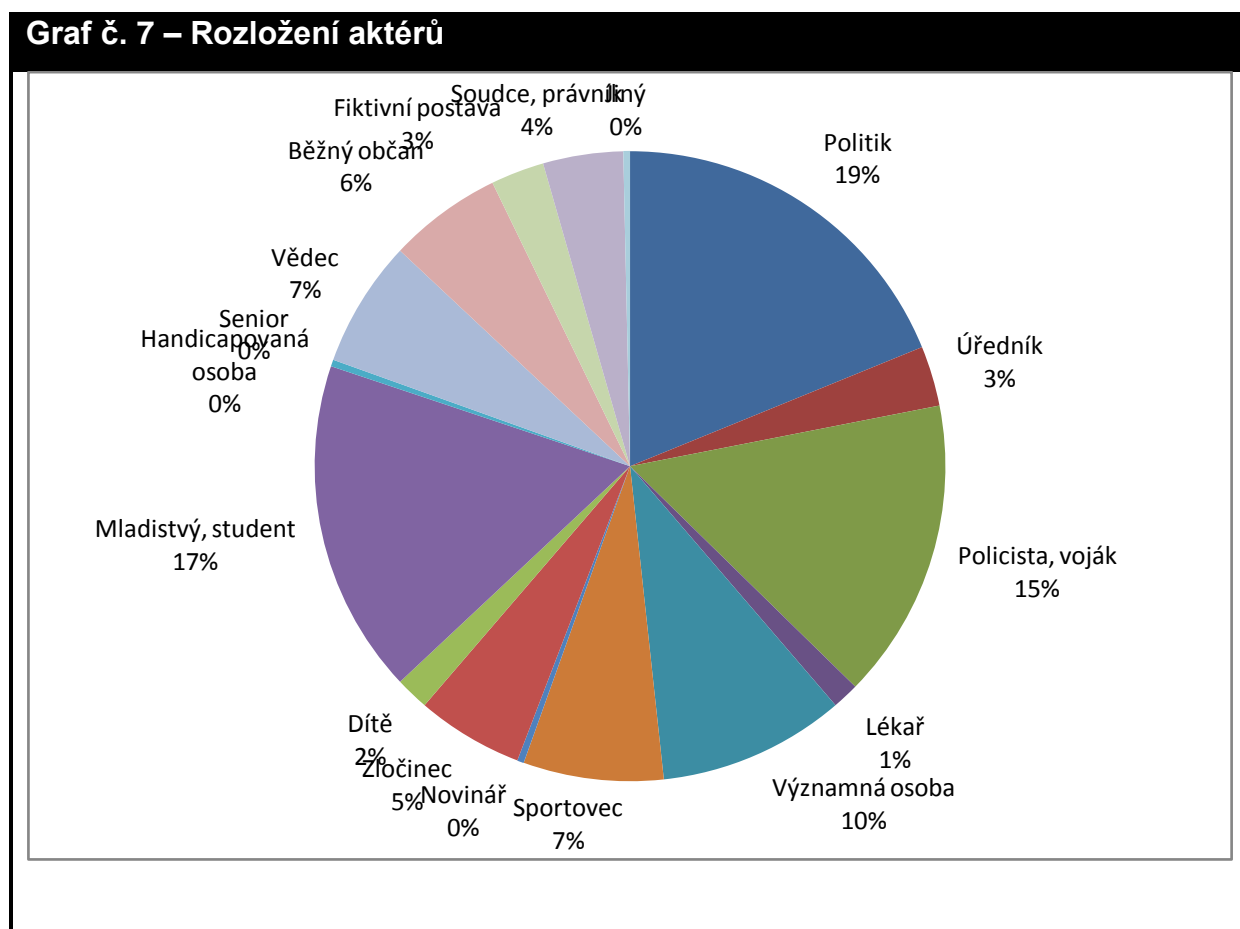
O3: *Kteří aktéři se v člancích týkajících se tématu marihuany vyskytovali?*

Tabulka č. 2 ukazuje absolutní počet jednotek podle toho, kolik aktérů v nich bylo zaznamenáno. Definice „aktéra“ viz 3.5.

Tabulka č. 2 – Počet aktérů na článek

Počet aktérů	Počet jednotek	Celkové zastoupení (%)
bez aktéra	44	19%
jeden aktér	112	48%
dva aktéři	58	25%
tři aktéři	16	7%
čtyři aktéři	4	2%

Graf č. 7 zachycuje přítomnost jednotlivých kategorií aktérů v sledovaném vzorku, přičemž v jednom článku nemusel být přítomen žádný nebo naopak až čtyři aktéři (viz 3.5). Kategorie „handicapovaná osoba“ se nevyskytla ani jednou, po jednom výskytu měly kategorie „novinář“, „senior“ a „jiný“.

Z kategorií aktérů je nejčastěji zastoupen „politik“ a „mladistvý, student“. Dále se ve článcích vyskytoval „policista, voják“, „významná osoba“, „sportovec“ nebo „vědec“.

Tabulka č. 3 ukazuje, kolikrát se jednotlivá kategorie aktérů vyskytla v jednotlivých rubrikách. Tabulka obsahuje, vzhledem k místu, pouze častěji zastoupené kategorie a rubriky, přičemž více rubrik může být zahrnuto v jednom řádku (např. řádek „Kultura“ zahrnuje rubriky „Kultura“, „Kulturní revue“ a „Kulturní premiéry – příloha“).

Tabulka č. 3 – Výskyt aktérů podle rubrik												
	bez aktéra	Politik	Úředník	Policista, voják	Významná osoba	Sportovec	Zločinec	Mladistvý, student	Vědec	Běžný občan	Fiktivní postava	Soudce, právník
Domov	1	8	3	18	2		3	11	2	8		5
Horizont	4	2							1			
Kultura		1			12			2			3	2
Metropole/Praha		1		6	1		4	3				1
Názory	5	9		1	1		1	2		1		
Orientace	5	1	2	1	1		1		1		1	
Politika	3	14						2	1	1		
Relax	2				2			1		1	1	
Sport				2	1	17						
Studentská stránka	1							3				
Svět	2	2		5	2		2	5		1		
Téma	5	2	1	1	1	1	1	4		1	1	
Titulní strana	5	11	1	6				11	4			1
Věda	5						1	1	9			
Zahraničí		2		1		1						
Zajímavosti	5	2	2	4	3		3	3	1	4		2

Jak je zřejmé, v některých rubrikách převládá jedna kategorie aktérů – v rubrice „Sport“ kategorie „Sportovec“, v rubrice „Politika“ kategorie „Politik“ či v rubrice „Kultura“ kategorie „Významná osoba“ (podrobné definice kategorií viz 3.5). Rubrice „Metropole – Praha“ dominuje kategorie „policista, voják“ spolu se „zločincem“ a „mladistvým, studentem“.

Co se týče kategorií, např. „Mladistvý, student“ se vyskytuje ve většině rubrik (nejvíc pak v rubrikách „Titulní strana“ a „Domov“). Stejně tak jsou články bez konkrétního

aktéra v celku rovnoměrně rozloženy mezi jednotlivé rubriky (k výjimkám patří např. „Sport“ nebo „Kultura“).

Kategorie „Politik“ kromě rubrik „Politika“ a „Domov“ výrazně převažuje také v rubrice „Názory“. Tato kategorie ovšem zcela chybí v rubrice „Věda“ a malé zastoupení má také v „Orientaci“ a „Horizontu“. Můžeme tak vyvodit závěr, že politik jako aktér ve vědecky orientovaných článcích a v esejích a úvahách týkajících se marihuany zpravidla nefiguroval.

Spoluvýskyt vybraných kategorií aktérů je zachycen v tabulce č. 4. Čísla udávají, kolikrát se jednotliví aktéři spolu objevili v jednom článku. Šedé rámečky jsou duplicitní data, která uvádím jenom pro přehlednost. V prvním sloupci zprava je uvedeno, kolikrát se daný aktér objevil jako jediný aktér článku.

Tabulka č. 4 – Spoluvýskyt kategorií aktérů

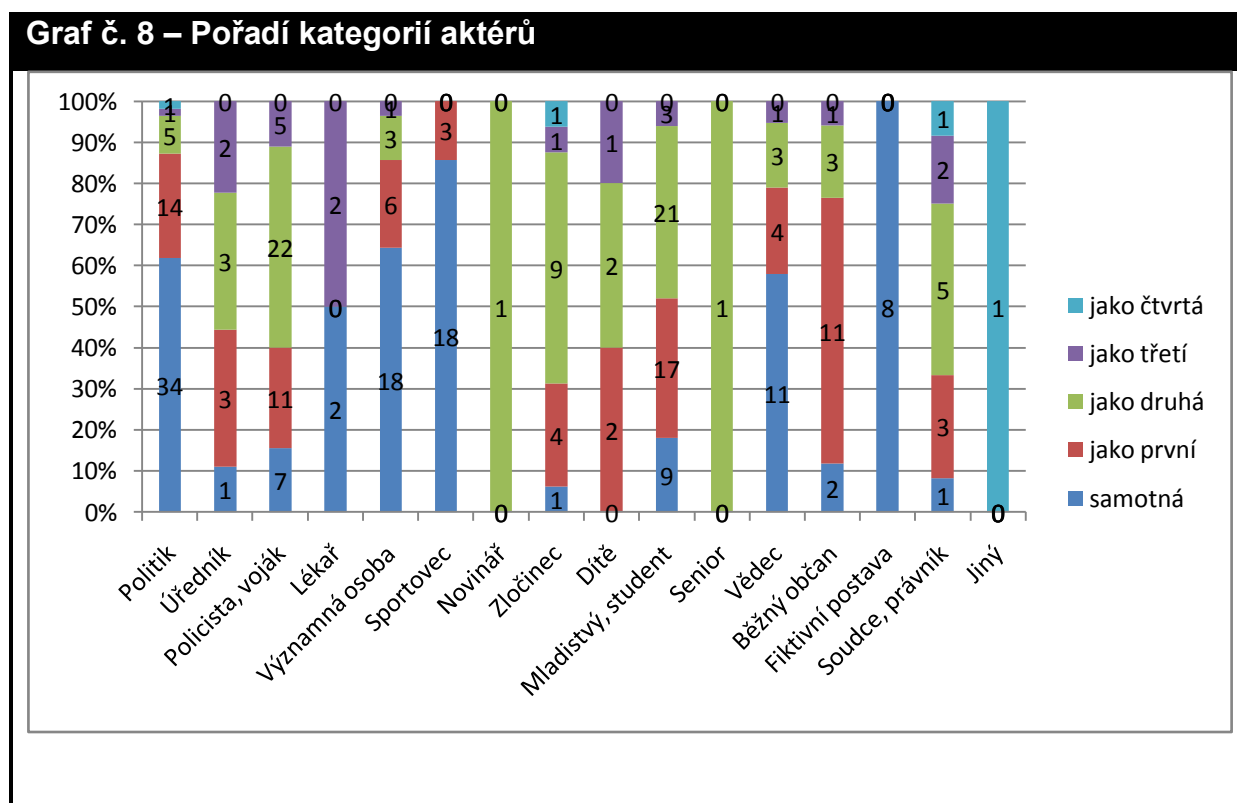
	Politik	Úředník	Policista, voják	Významná osoba	Zločinec	Dítě	Mladistvý, student	Vědec	Běžný občan	Soudce, právník	jako jediný aktér
Soudce, právník		2	4	1	2		5		3		1
Běžný občan	2		8	2	2		4			3	2
Vědec	2	1			1	1	6				11
Mladistvý, student	13	4	13	3	4	3		6	4	5	9
Dítě	3		1		1		3	1			0
Zločinec	1	1	8			1	4	1	2	2	1
Významná osoba	1		4				3		2	1	18
Policista, voják	5	3		4	8	1	13		8	4	7
Úředník	2		3		1		4	1		2	1
Politik		2	5	1	1	3	13	2	2		34

Z tabulky můžeme vyčíst, že se některé skupiny aktérů téměř nefigurovaly samotné, ale spolu s jinými aktéry. Pokud bylo aktérem „dítě“, pak nikdy samo, ale zpravidla spolu s „politikem“ nebo „mladistvým, studentem“ (podrobná definice kategorií viz

3.5). Podobně kategorie „soudce“ (zpravidla se vyskytoval s „mladistvým, studentem“, „policistou“ či „běžným občanem“), kategorie „zločinec“ (spolu s „policistou“ či „mladistvým, studentem“), kategorie „úředník“ či kategorie „běžný občan“ (spolu s „policistou“).

Kategorie „mladistvý, student“ se vyskytovala spolu s většinou ostatních kategorií, nejvíc pak s „policistou“ a s „politikem“. Vzhledem k tomu, že „mladistvý, student“ byl nejčastějším aktérem, poměrně málo figuroval jako jediný aktér článku.

Naproti tomu „politik“ se (až na případy souvislosti s „mladistvým, studentem“) převážně objevoval jako jediný aktér.

Graf č. 8 ukazuje, na jakém místě pořadí článku se jednotlivé kategorie vyskytovaly, včetně případů, kdy byly kategorie v článku samotné. Např. kategorie „lékař“ (definice viz 3.5) se vyskytla dvakrát jako jediný aktér (v 50% případů, kdy se ve článku vůbec vyskytla) a dvakrát jako třetí aktér v pořadí (v 50%).

„Politik“ byl zpravidla jediným aktérem. Pokud ne, nejčastěji figuroval jako první (zhruba ve čtvrtině případů). Podobné rozložení mají kategorie „významná osoba“ a „vědec“ a samotným aktérem byl nejčastěji také „sportovec“.

Kategorie „úředník“, „policista, voják“, „zločinec“, „dítě“ a „soudce, právník“ byly ve více než polovině případů druhým, třetím či čtvrtým aktérem. „Běžný občan“ byl nejčastěji prvním aktérem. „Mladistvý, student“ byl zpravidla prvním či druhým.

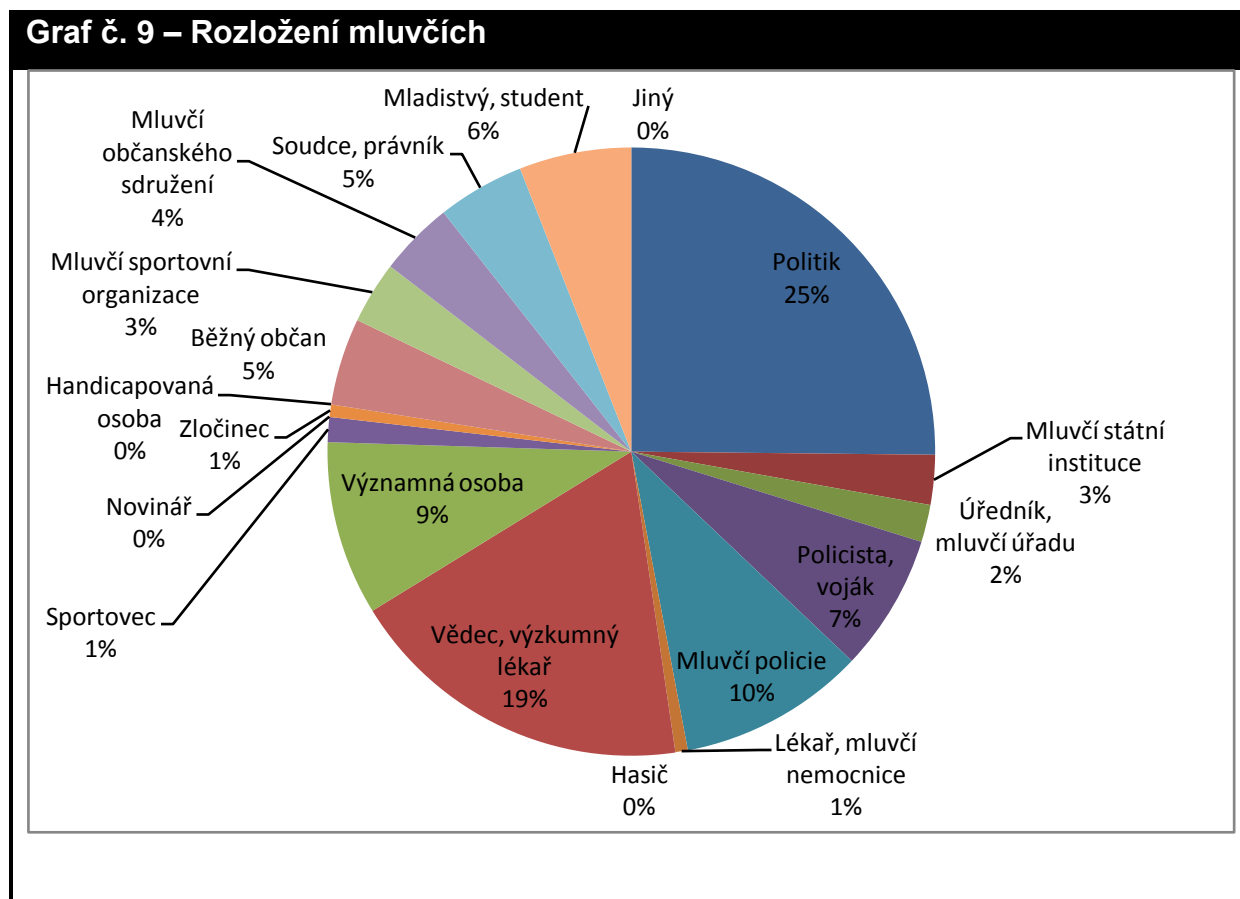
4.3.4 Výskyt mluvčích článků

O4: *Kteří mluvčí se v těchto článcích vyskytovali?*

Tabulka č. 5 ukazuje absolutní počet jednotek podle toho, kolik mluvčích v nich bylo zaznamenáno. Definice „mluvčího“ viz 3.5.

Tabulka č. 5 – Počet mluvčích na článek		
Počet mluvčích	Počet jednotek	Celkové zastoupení (%)
bez mluvčího	103	44%
jeden mluvčí	113	48%
dva mluvčí	16	7%
tři mluvčí	2	1%

Graf č. 9 zachycuje přítomnost jednotlivých kategorií mluvčích ve sledovaném vzorku, přičemž v jednom článku nemusel být přítomen žádný nebo naopak až čtyři mluvčí (viz 3.5). Kategorie „hasič“, „novinář“, „handicapovaná osoba“ a „jiný“ se nevyskytly ani v jednom případě.

Nejčastěji byl jako mluvčí zastoupen „politik“ (ve 25% případů), následovaný „vědcem, výzkumným lékařem“ (v 19%). Pokud bereme kategorie „mluvčí policie“ a „policista, voják“ dohromady, pak tvořily 17% případů mluvčích. Kategorie „významná osoba“ promlouvala v 9% případů. Kategorie „mladistvý, student“, která vystupuje jako *aktér* v 17% případů, se vyskytuje jako *mluvčí* pouze v 6%.

Tabulka č. 6 srovnává výskyt kategorií mluvčích a aktérů (samozřejmě tam, kde to lze). Aktérů bylo výrazně více (viz tabulky č. 3 a č. 4), proto jde o srovnání v procentech – nejedná se o procento z článků, ale o procento zastoupení jednotlivých kategorií vzhledem k ostatním kategoriím (celek tvoří počet kódovaných mluvčích, resp. aktérů). Také bylo větší množství jednotek „bez mluvčího“ než jednotek „bez aktéra“.

Tabulka č. 6 – Srovnání kategorií aktérů a mluvčích

	Mluvčí článku	Aktéři článků
Politik	25%	19%
Mluvčí státní instituce	3%	3%
Úředník, mluvčí úřadu	2%	
Policista, voják	7%	15%
Mluvčí policie	10%	
Lékař, mluvčí nemocnice	1%	1%
Hasič	0%	
Vědec, výzkumný lékař	19%	7%
Významná osoba	9%	10%
Sportovec	1%	7%
Mluvčí sportovní organizace	3%	
Zločinec	1%	5%
Handicapovaná osoba	0%	0%
Běžný občan	5%	6%
Mluvčí občanského sdružení	4%	
Novinář	0%	0%
Soudce, právník	5%	4%
Mladistvý, student	6%	17%
Jiný	0%	0%
Dítě		2%
Fiktivní postava		3%
Senior		0%

Největší zastoupení jak mezi aktéry, tak mezi mluvčími měla kategorie „politik“ (definice viz 3.5). Mezi mluvčími se často (v 19%) vyskytoval „vědec, výzkumný lékař“, kdežto obdobná kategorie mezi aktéry byla zastoupena méně (v 7%). Oproti tomu „mladistvý, student“, druhý nejčastější aktér (17%), nebyl výrazným mluvčím (6%). Minimálně promlouval i „zločinec“ (1%, oproti 5% jako aktér). Kategorie „sportovec“ sama o sobě jako mluvčí také nefigurovala příliš často (1%), ovšem je třeba vzít v úvahu i kategorii „mluvčí sportovní organizace“ (3%). Jinak lze říct, že zastoupení kategorií v rámci aktérů a mluvčích bylo relativně vyrovnané.

Tabulka č. 7 ukazuje, kolikrát se vybrané kategorie aktérů a mluvčích spolu objevily ve analyzovaných jednotkách. Sloupce představují *aktéry*, řádky představují *mluvčí* (jejich definice viz 3.5).

Tabulka č. 7 – Spoluvýskyt skupin aktérů a mluvčích

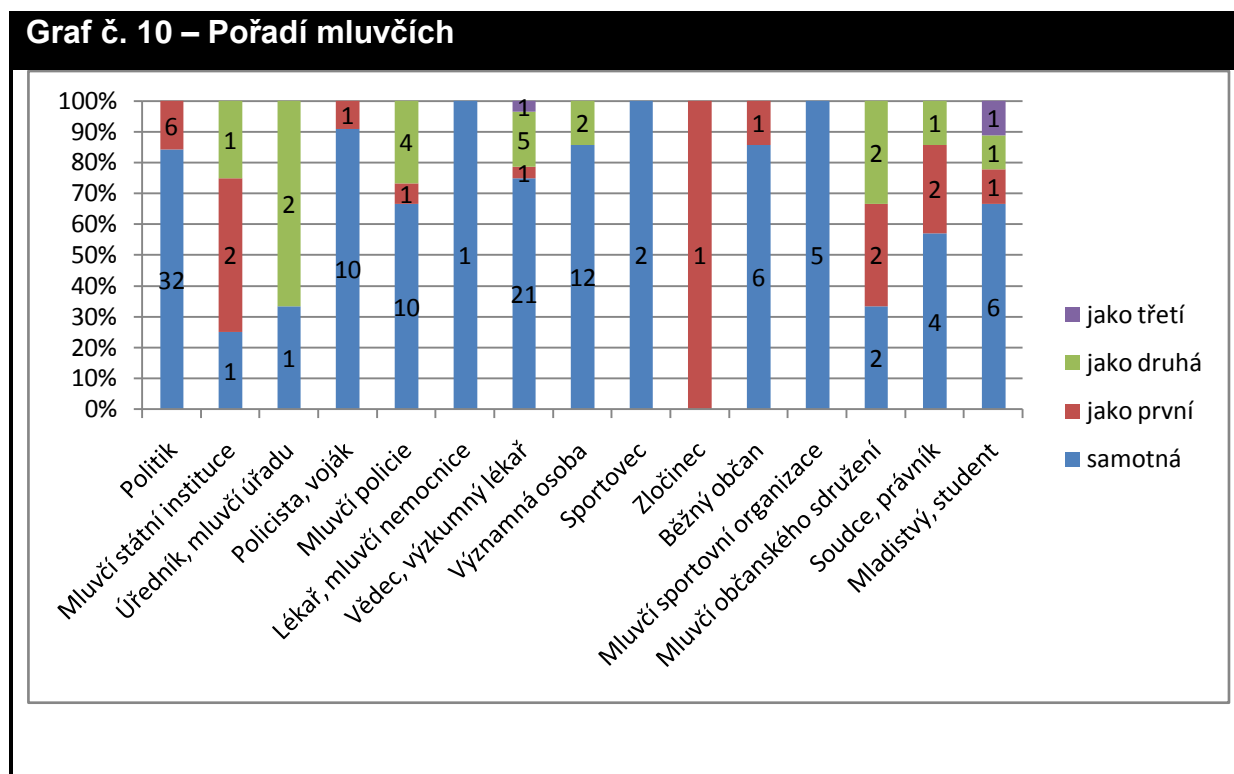
	bez aktéra	Politik	Úředník	Policista, voják	Lékař	Významná osoba	Sportovec	Zločinec	Dítě	Mladistvý, student	Senior	Vědec	Běžný občan	Fiktivní postava	Soudce, právník
bez mluvčího	31	16	4	17	3	11	12	3	3	17		4	6	8	3
Politik	3	32	3	3		1				8	1				1
Mluvčí státní instituce	1	2			1				1	1		1			
Úředník, mluvčí úřadu	1		2							1					1
Policista, voják				10				4		2			1		
Mluvčí policie		2	1	9		3	1	3	1	4	1		5		3
Vědec, výzkumný lékař	6	3		1	1			1		8		14			
Významná osoba	2	2		1		11				1					
Zločinec				1				1		1					1
Běžný občan	1			3				3		3			4		
Mluvčí občanského sdružení	1	2		3		1				2			2		
Soudce, právník				3		2		2		2			1		5
Mladistvý, student	1	3	1			1				8					

Např. pokud byl aktérem článku „lékař“, pak v těchto člancích třikrát nebyl ani jeden mluvčí, jednou promlouval „mluvčí státní instituce“ a jednou promlouval „vědec,

výzkumný lékař“. Některé kategorie, které byly přítomny méně často, nejsou zařazeny do tabulky.

Graf č. 10 znázorňuje, kolikrát se jednotlivé kategorie mluvčích vyskytly v pořadí mluvčích. Přitom bez mluvčího bylo 103 jednotek, s více než jedním mluvčím pak pouze 18 jednotek. Pořadí je tak třeba brát s rezervou.

Přesto lze upozornit na kategorii „politik“, která byla vždy buď samotným mluvčím článku nebo prvním mluvčím.

Tabulka č. 8 ukazuje, kolikrát se jednotlivé skupiny mluvčích objevily ve člancích v jednotlivých rubrikách.

„Politik“ (definice viz 3.5) byl nejčastěji mluvčím v rubrikách „Politika“, „Domov“, „Titulní strana“ či „Názory“. Další kategorií, která promlouvala ve více rubrikách než ostatní, byl „vědec, výzkumný lékař“ – kromě rubriky „Věda“ často promlouval v rubrikách „Domov“, „Titulní strana“ či „Téma“. Kategorie „policista, voják“ a „mluvčí policie“ byly nejčastěji ve člancích rubriky „Domov“.

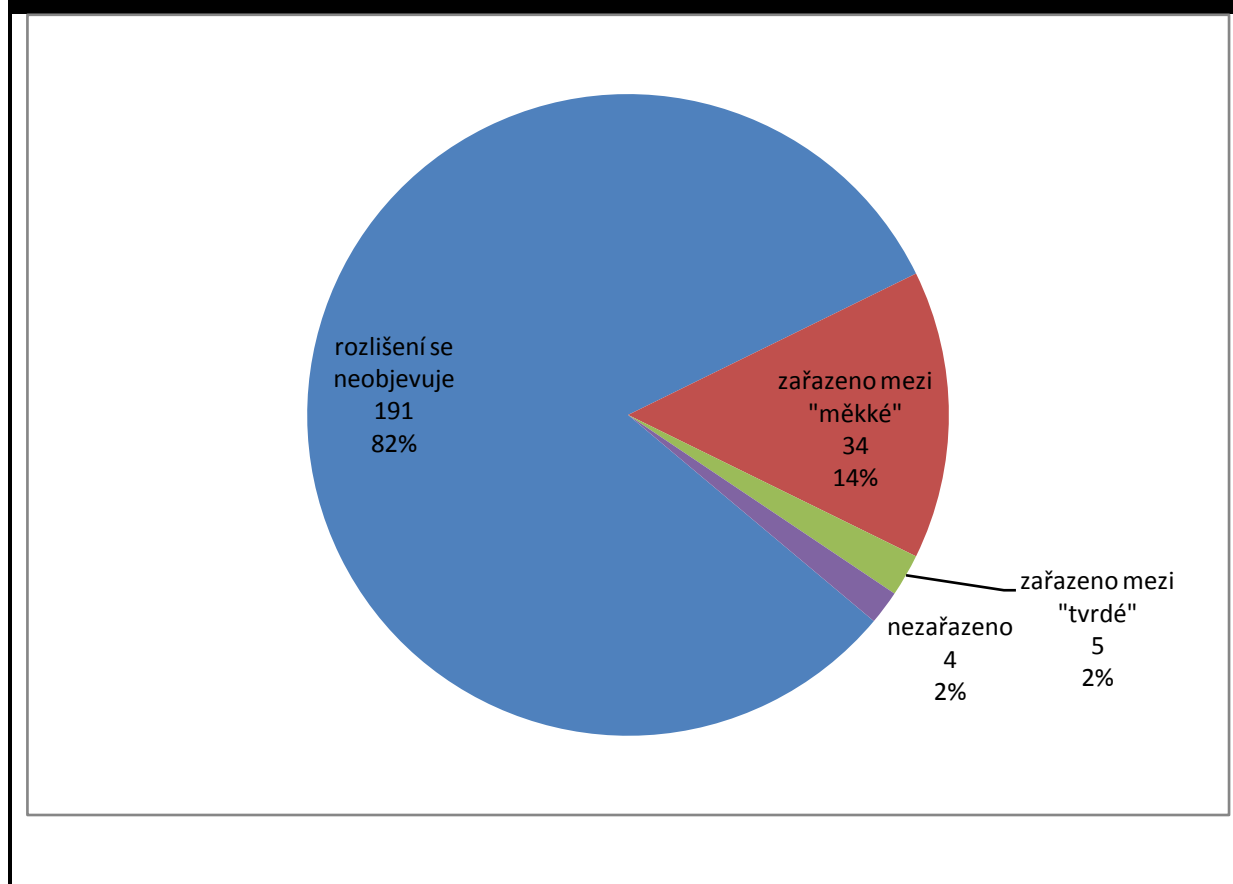
Tabulka č. 8 – Výskyt mluvčích podle rubrik

	bez mluvčího	Politik	Mluvčí státní instituce	Úředník, mluvčí úřadu	Policista, voják	Mluvčí policie	Lékař, mluvčí nemocnice	Hasič	Vědec, výzkumný lékař	Významná osoba	Sportovec	Běžný občan	Mluvčí sportovní organizace	Mluvčí občanského sdružení	Soudce, právník	Mladistvý, student
Domov	5	9		1	8	8			4	1		1		2	3	2
Kultura	10					1				7					2	
Názory	10	4								1						
Orientace	7									1						
Politika	5	12												1		
Sport	12						1						5			
Svět	4	2			1				1	2		2				
Téma	8	1	2	1		1			3		1	2				1
Titulní strana	13	4	2			1			4							
Věda	5								9							
Zahraničí		2				1			1							
Zajímavosti	11	1			2	1			2			1				1

4.3.5 Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy

O5: Vyskytovalo se v těchto článcích explicitní rozlišení tzv. „měkkých“ (či „lehkých“) a „tvrdých“ drog a řadí autor (či mluvčí) článku v takovém případě marihuanu mezi „měkké“ drogy?

Graf č. 11 – Počet článků podle rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy

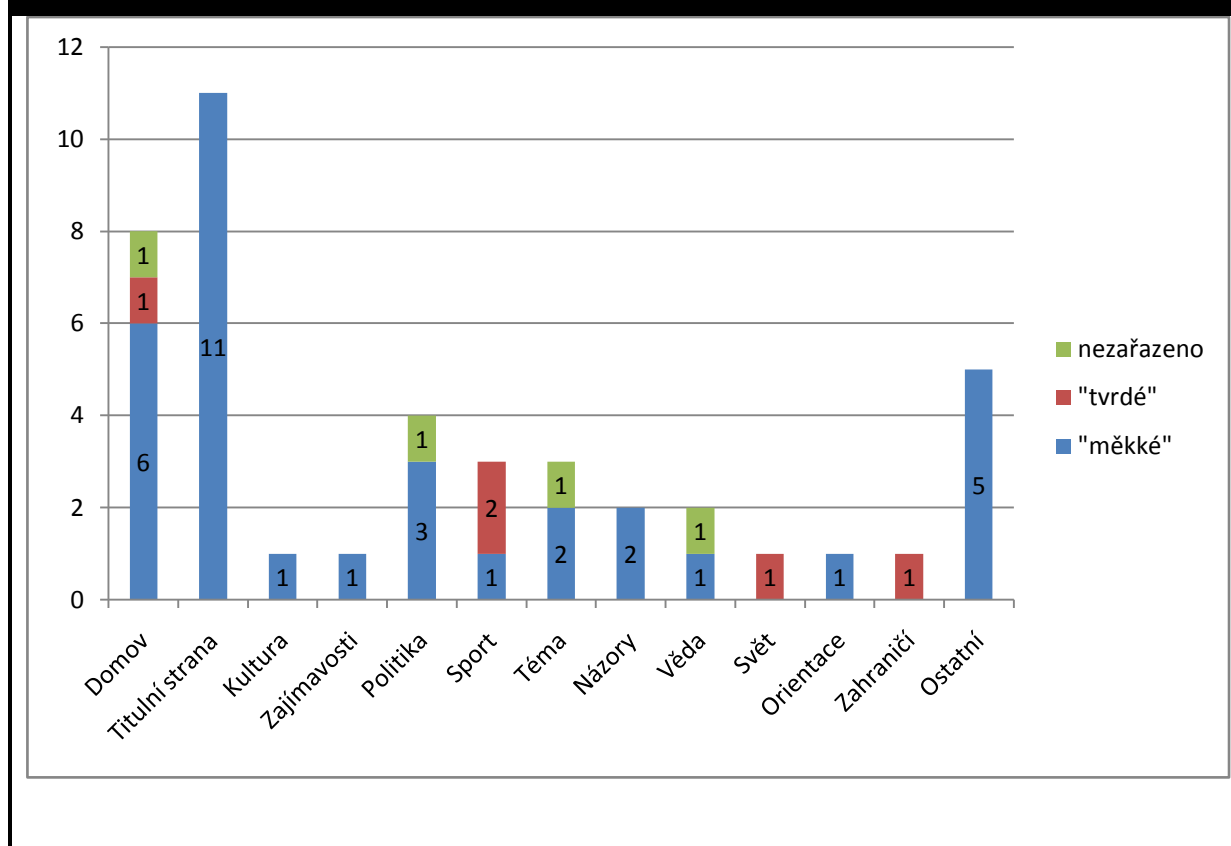
Graf č. 11 ukazuje, v kolika případech se rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy (viz 3.5) vůbec neobjevilo, v kolika se objevilo a marihuana byla řazena mezi „měkké“ drogy, v kolika se objevilo a marihuana byla řazena mezi „tvrdé“ drogy a v kolika se rozlišení objevilo, ale marihuana nebyla explicitně řazena ani do jedné kategorie. Číslo pod popiskem znamená absolutní počet článků, pod ním je procentní zastoupení.

Na grafu č. 12 je znázorněn počet článků ve vybraných rubrikách (viz grafy č. a), v nichž autor či mluvčí (viz 3.5) rozlišuje „měkké“ a „tvrdé“ drogy a případně řadí marihuanu do jedné ze skupin.

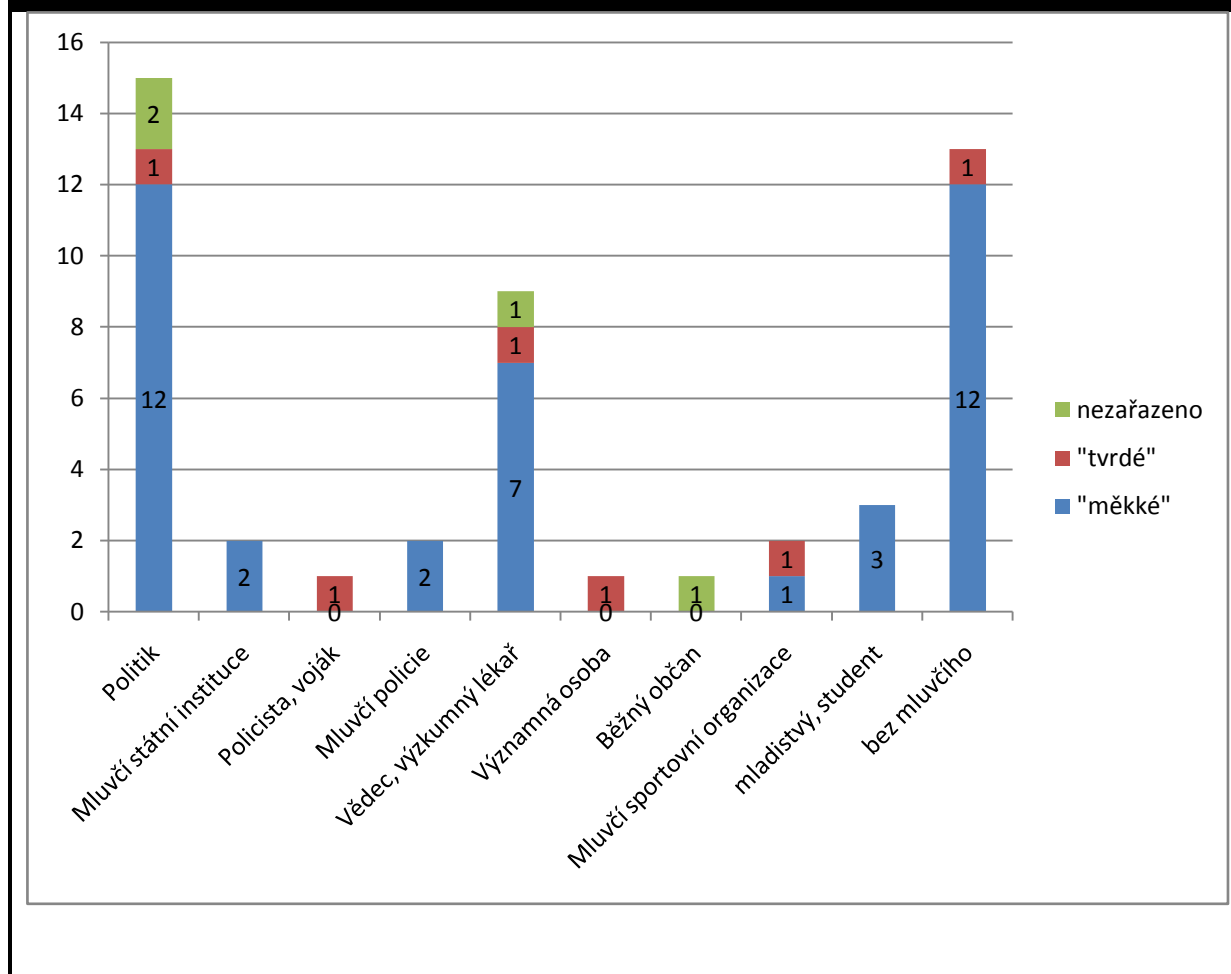
Ve většině rubrik, pokud se rozlišení vyskytuje, je marihuana řazena mezi „měkké“ drogy. Zejména v rubrice „Titulní strana“, kde se objevilo nejvíce článků rozlišujících skupiny drog a kde byla marihuana řazena výhradně k „měkkým“ drogám.

Mezi „tvrdé“ drogy byla marihuana řazena v rubrikách „Sport“, „Svět“, „Zahraničí“ a „Domov“ (kde však, na rozdíl od předchozích, převažuje její řazení mezi „měkké“ drogy).

Graf č. 12 – Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy podle rubrik

Graf č. 13 – Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy podle mluvčích

Graf č. 13 přiřazuje jednotky, kde se vyskytlo rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy (viz 3.5 a graf č.) a případně v nich byla marihuana řazena do jedné ze skupin, ke kategoriím mluvčích. Graf ovšem nevypovídá o tom, zda ten který konkrétní mluvčí je původcem tohoto rozlišení či zda byl jen zmíněn, aniž by takové rozlišení přímo vyjadřoval.

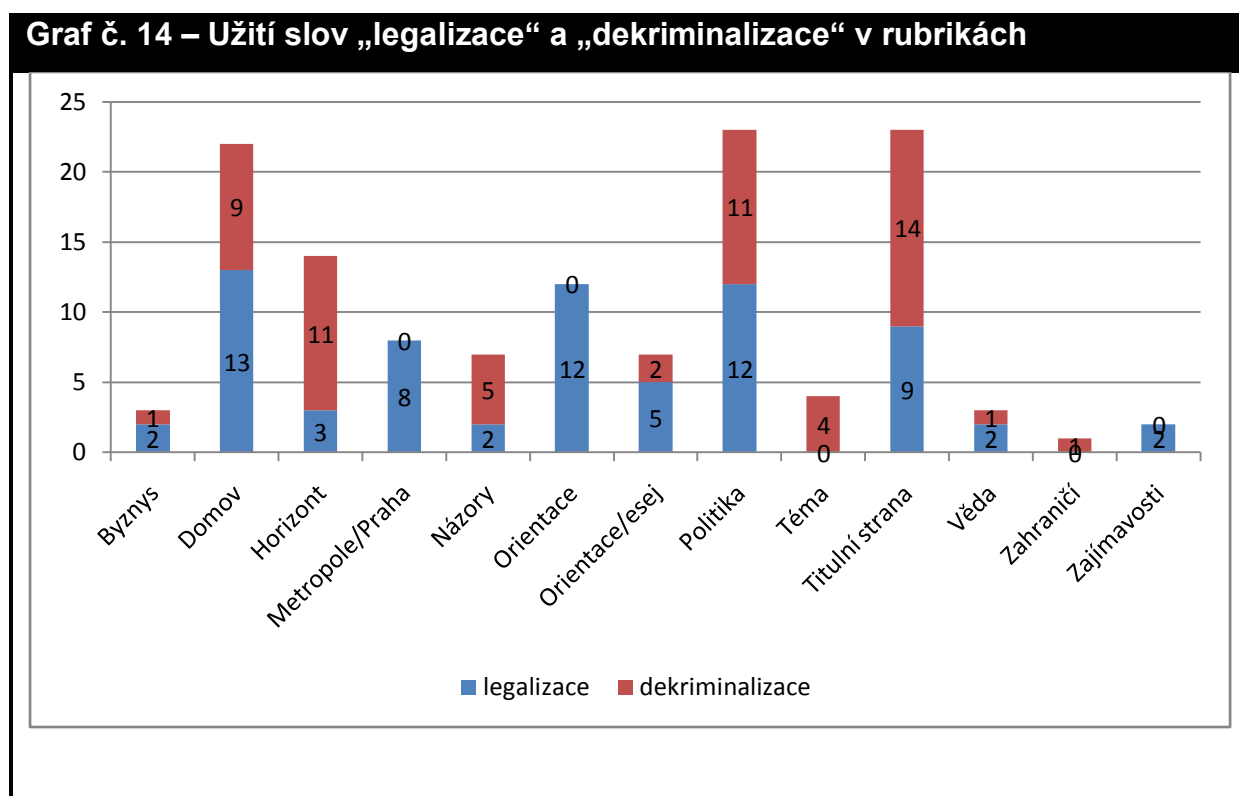
Nejčastěji se rozlišení objevovalo v těch článcích, kde byl mluvčím politik (ovšem jde zároveň o nejčastějšího mluvčího). V takových případech byla zpravidla marihuana řazena mezi „měkké“ drogy. Obdobně tomu bylo u další časté kategorie – „vědec, výzkumný lékař“. I v takových článcích byla marihuana převážně řazena mezi „měkké“ drogy a nezařazena byla pouze jednou.

Jinak je tomu u kategorií „policista, voják“, „mluvčí policie“ a „významná osoba“. Přestože tyto kategorie promlouvaly relativně hodně, ve článcích, kde promlouvaly,

Ize rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy nalézt jen výjimečně a pokud ano, v polovině případů je marihuana řazena mezi „tvrdé“ drogy.

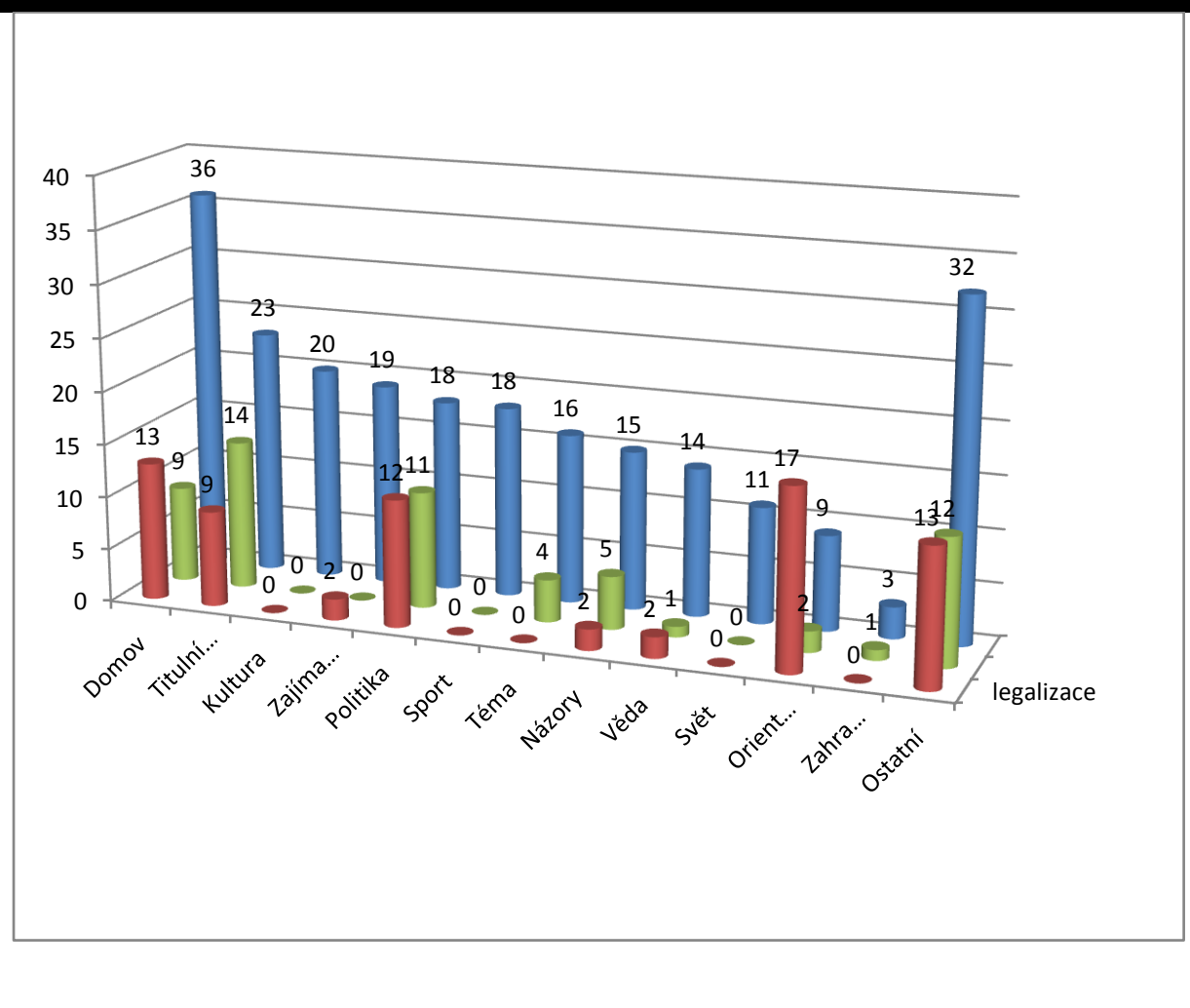
4.3.6 Užití slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ podle tématickým rámců

O6: V jakých tematických rámcích se v analyzovaných článcích vyskytují slova „legalizace“ a „dekriminalizace“?

V grafu č. 14 je zachycen počet užití slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ (definice viz 3.5) v rubrikách, kde se vyskytla alespoň jednou. V jednom článku přitom mohla být užitá obě slova jednou či vícekrát. V rubrikách „Domov“, „Politika“ a „Titulní strana“, kde se dohromady obě slova vyskytovala nejčastěji, je poměr užití obou slov poměrně vyvážený. V rubrice „Orientace“ bylo slovo „legalizace“ užito dvanáctkrát (kdežto slovo „dekriminalizace“ ani jednou), ovšem jedná se o jediný článek.

Graf č. 15 – Výskyt slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ vzhledem k počtu článků v rubrikách

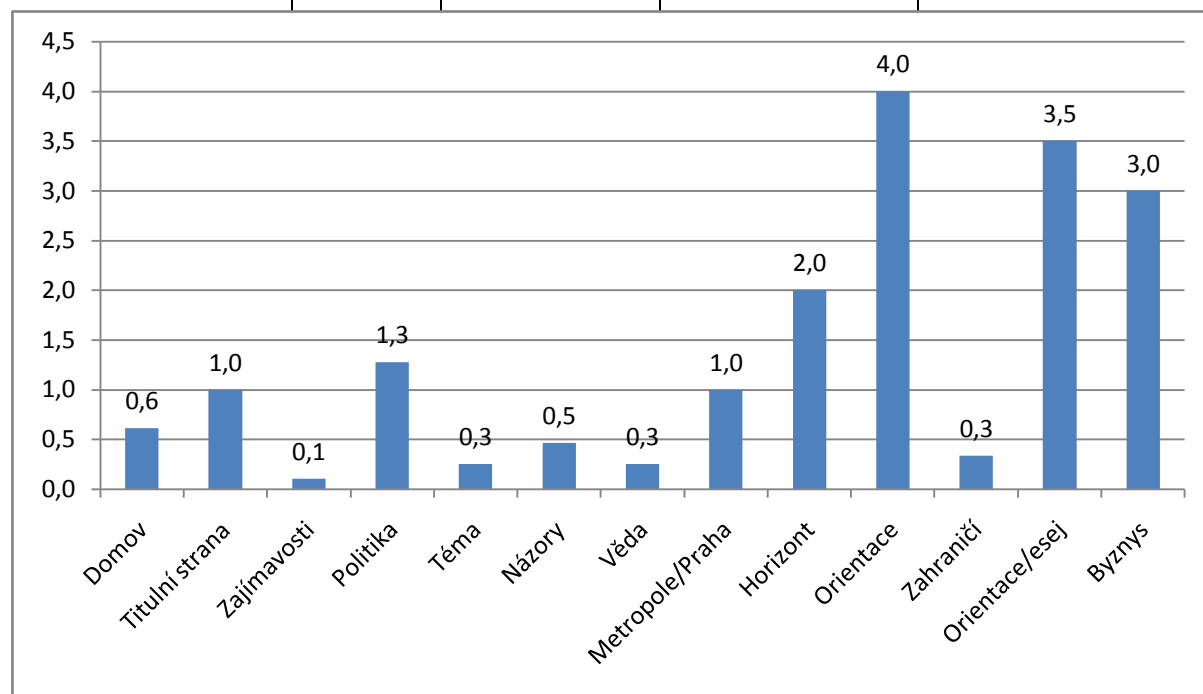

Na grafu č. 15 jsou tři řady dat – zadní řada ukazuje počet článků v jednotlivých rubrikách, kdežto první dvě řady ukazují počet užití slov „legalizace“ (červená řada) a „dekriminalizace“ (zelená řada). Z grafu je patrné, že užití těchto slov nekopíruje rozložení článků v rubrikách. Vzhledem k počtu článků se tato slova relativně častěji než v rubrice „Domov“ (ve které je jinak nejvíce článků) objevovala v rubrikách „Titulní strana“, „Politika“ a „Orientace“. Vůbec nebo téměř vůbec se tato slova neobjevila v jinak výrazně zastoupených rubrikách „Kultura“, „Zajímavosti“, „Sport“ nebo „Svět“.

Tabulka č. 9 a graf č. 16 ukazují průměrný počet užití slov „legalizace“ či „dekriminalizace“ (definice viz 3.5) na jeden článek podle rubrik (v případě rubrik, kde se vyskytly alespoň jednou). Řazení sloupců grafu je podle počtu jednotek.

Tabulka č. 9 a graf č. 16 – Průměrný počet užití obou slov na článek

	legalizace	dekriminalizace	počet článků v rubrice	průměrný počet užití obou slov na článek
Domov	13	9	36	0,6
Titulní strana	9	14	23	1,0
Zajímavosti	2	0	19	0,1
Politika	12	11	18	1,3
Téma	0	4	16	0,3
Názory	2	5	15	0,5
Věda	2	1	12	0,3
Metropole/Praha	8	0	8	1,0
Horizont	3	11	7	2,0
Orientace	12	0	3	4,0
Zahraničí	0	1	3	0,3
Orientace/esej	5	2	2	3,5
Byznys	2	1	1	3,0

Nejvyšší průměrný počet užití těchto slov byl v rubrikách „Orientace“, „Orientace/esej“ a „Horizont“, které se však na delší články zaměřují. Vysoké číslo

pro rubriku „Byznys“ lze také třeba brát s rezervou, neboť se jedná pouze o jeden článek. Naopak v poměrně více zastoupené rubrice „Zajímavosti“ je průměr užití těchto slov pouze 0,1.

Srovnáme-li tuto tabulku a graf s grafem č. 6 („Průměrný počet znaků podle rubrik“), můžeme dojít k následujícímu závěru: v rubrikách „Domov“, „Politika“ a „Titulní strana“, kde jsou články zabývající se marihuanou relativně nejkratší, jsou nejčastěji zmiňována slova „legalizace“ či „dekriminalizace“ – průměrně jednou na článek. Oproti tomu v rubrikách „Kultura“ nebo „Názory“, kdy bývají články zmiňující marihuanu delší, se tato slova užívají méně nebo vůbec.

Tabulka č. 10 – Výskyt aktérů a mluvčích ve člancích užívajících obě slova

Kategorie aktérů		Kategorie mluvčích	
bez aktéra	11	bez mluvčího	16
Politik	33	Politik	28
Úředník	4	Mluvčí státní instituce	2
Policista, voják	9	Úředník, mluvčí úřadu	1
Lékař	2	Policista, voják	0
Významná osoba	2	Mluvčí policie	4
Sportovec	0	Lékař, mluvčí nemocnice	0
Novinář	0	Hasič	0
Zločinec	2	Vědec, výzkumný lékař	4
Dítě	1	Významná osoba	0
Mladistvý, student	10	Sportovec	0
Senior	1	Novinář	0
Handicapovaná osoba	0	Zločinec	0
Vědec	2	Handicapovaná osoba	0
Běžný občan	3	Běžný občan	0
Fiktivní postava	0	Mluvčí sportovní organizace	0
Soudce, právník	1	Mluvčí občanského sdružení	4
Jiný	1	Soudce, právník	1
		Mladistvý, student	2
		Jiný	0

Tabulka č. 10 zachycuje, kolikrát se jednotlivé kategorie aktérů a mluvčích objevily ve člancích, kde se alespoň jednou vyskytlo jedno ze slov „legalizace“ či „dekriminalizace“ (definice viz 3.5).

V případě aktérů i mluvčích byl v takových člancích nejčastější kategorií „politik“. Mezi *aktéry* dále figuroval „policista, voják“ a „mladistvý, student“. Mezi *mluvčími* se kromě „politika“ spíše okrajově vyskytovaly kategorie „mluvčí policie“, „vědec, výzkumný lékař“ a „mluvčí občanského sdružení“.

Jinak poměrně často zastoupené kategorie jako „sportovec“ nebo „významná osoba“ se v těchto člancích objevovaly málo nebo vůbec.

5. DISKUSE

V první části tohoto oddílu se nejprve pokusím interpretovat výsledky analýzy. Shrnu nejdůležitější tendence, které se ve vzorku projeví, a zhodnotím jejich význam a relevanci. V druhé části zhodnotím studii vzhledem k metodologickým a teoretickým východiskům, k problematice, které se studie dotkla, a také srovnám výsledky této práce s předchozími studiemi na podobné téma.

5.1 Interpretace výsledků

Výzkum prokázal, že se Lidové noviny v rozmezí let 2005 až 2007 tématu marihuany věnovaly **soustavně**. Články se objevily každý měsíc, téměř na každé straně a v téměř každé rubrice. Význam tématu marihuany může ilustrovat fakt, že na titulní straně se objevovala nejčastěji. Ovšem 62% článků zmínilo marihuanu pouze jednou. Mediální pokrytí marihuany, alespoň ve sledovaném období, vykazuje **sezónní** charakter. Počet článků týkajících se tohoto tématu dvakrát ročně stoupal po jednotlivých měsících a vrcholu dosáhl v květnu a prosinci. Ovšem je třeba vzít v úvahu parlamentní volby v roce 2006, jichž se značná část květnových článků z tohoto roku věnuje (viz 2.4).

Na základě výsledků lze tvrdit, že v Lidových novinách je mediální obraz marihuany spojen se čtyřmi hlavními sférami – **politickou**, **generační** (týká se mladých lidí), **kriminální** (případně legální) a **vědeckou** (konkrétně lékařské vědy). K dalším oblastem, kterých se referování o marihuaně dotýkalo, patří např. **sport** či **kultura** (kulturní a společenská sféra významných osob, celebrit).

Marihuana se v Lidových novinách zdá být nejsilněji spojena s **politickou tematikou**. „Politik“ (viz 3.5) byl nejčastěji zastoupenou kategorií mluvčích i aktérů článků. Navíc zpravidla vystupoval jako jediný či první aktér, resp. mluvčí a často také ve člancích na titulní straně. V samotné rubrice „Politika“ bylo poměrně hodně příspěvků. Tato tendence zřejmě odpovídá obecnému zaměření Lidových novin na zpravodajství z politiky (viz 2.5). K většímu počtu politických témat jistě přispěly i parlamentní volby v roce 2006 (viz 2.4). Lidové noviny přinášely rozhovory s politiky, jejichž součástí byla i otázka týkající se marihuany, a US-DEU použila marihuanu jako jedno z témat své předvolební kampaně. Ovšem ani tematická orientace Lidových novin, ani tyto specifické události nic nemění na faktu, že mediální obraz marihuany z velké části

vyzníval jako politické téma. Nutno také dodat, že pokud se ve článku vyskytovalo rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy a jedním z mluvčích článku byl politik, pak byla marihuana řazena mezi drogy „měkké“. Jde sice o faktický závěr (vypovídající o mediálním obrazu), ovšem z tohoto závěru (vzhledem k metodologii) nelze přímo vyvodit, že by samotní politici na stránkách Lidových novin řadili marihuanu mezi „měkké“ drogy.

Téma marihuany se obecně spojuje s **mladými lidmi**, což se v rámci této studie potvrdilo. Kategorie definovaná jako „mladistvý, student“ byla druhou nejčastější skupinou aktérů. Objevovala se také napříč většinou rubrik (rovnoměrněji než např. nejvíce zastoupená kategorie „politik“) a spolu s většinou ostatních kategorií aktérů (např. oproti kategorii „významná osoba“, která byla těsněji spojena s jednou rubrikou). Spoluvýskyt s kategoriemi mluvčích vykazuje stejnou tendenci. Závěrem může být, že mladiství a studenti v rámci mediálního zpravodajství v Lidových novinách přináleží k tématu marihuany. Dalším podstatným výsledkem (souvisejícím s předchozím) je nerovnoměrnost mezi zastoupením „mladistvého, studenta“ jako aktéra a jako mluvčího. Jako mluvčí dostávala tato kategorie výrazně méně prostoru. Tento nesoulad se vyskytuje u jediné (pokud nepočítáme „fiktivní osobu“) další kategorie – u „zločince“. O mladých lidech je referováno, ale zřídka mají prostor se vyjádřit. V této souvislosti lze upozornit např. na články zabývající se výzkumy užívání drog v Evropě (viz 2.4), kde je o mladých lidech referováno, ale k tématu se vyjadřují pouze lékaři a vědci.

Výrobu a držení marihuany hodnotí zákon jako nelegální a marihuana je tak přirozeně spojena s **kriminalitou** a činností **policie** a **soudů**. „Policista, voják“ byl třetí nejběžnější skupinou aktérů a spolu s kategorií „mluvčí policie“ byl také třetí nejčastější skupinou mluvčích. Zpravidla se objevoval, podobně jako „soudce, právník“, v rubrice „Domov“, ale i na „Titulní straně“. Kategorii „policista, voják“ (případně „soudce, právník“) bylo možné obvykle najít ve člancích, kde byl také „mladistvý, student“, „běžný občan“ nebo „zločinec“. Sám „zločinec“ nebyl aktérem mnoha článků a samotným aktérem byl pouze v jednom případě. Podobné výsledky vykazuje i rozbor spoluvýskytu aktérů s mluvčími. Lze tedy sledovat určitou souvislost mezi „policistou“ – „mladistvým“ – „běžným občanem“ – „zločincem“ – „soudcem, právníkem“. Tato skupina aktérů a mluvčích se často vyskytovala ve stejných člancích a ve stejných rubrikách. Do jisté míry tak výzkum naznačil určité tendence spojovat v rámci mediálního obrazu marihuany kriminalitu

(reprezentovanou policií, zločinci a soudy) s běžnými občany a především s mladou generací.

Nezanedbatelnou součástí mediálního obrazu marihuany v Lidových novinách byl také **vědecký a lékařský** pohled. Tato orientace zřejmě odpovídá sebe prezentaci Lidových novin jako „deníku vzdělaných Čechů“ (viz 2.5.2). Samozřejmě v rubrice „Věda“ bylo otištěno relativně hodně článků týkajících se marihuany. Kategorie aktérů a mluvčích „vědec, výzkumný lékař“ měla poněkud specifický výskyt – jako aktér nebyl „vědec“ příliš výrazný, ovšem jako mluvčí byl jedním z nejčastějších⁸¹. Zpravidla byl jediným aktérem. Jako mluvčí se vyskytoval ve větším množství rubrik (ve srovnání s ostatními mluvčími) a promlouval ve článcích, kde byl aktérem „mladistvý, student“. Vědecký pohled se tak uplatňuje jednak skrze časté mluvčí, jednak v rámci uzavřené vědecké tematiky, kde se ostatní kategorie aktérů a mluvčích příliš neobjevují.

V zásadě podobně či ještě uzavřeněji než vědecký a lékařský působil **sportovní** aspekt mediálního obrazu marihuany v Lidových novinách. O „sportovcích“ v souvislosti s marihuanou (marihuana jako doping) referovaly Lidové noviny relativně často, avšak v naprosté většině případů v rubrice „Sport“ a ve článcích, kde se nevyskytovaly další kategorie aktérů či mluvčích. Taktéž sféra **kultury**, která je zastoupena stejnojmennou rubrikou a kategoriemi aktérů a mluvčích „významná osoba“ či „fiktivní postava“. Obě kategorie figurují hlavně v rubrice „Kultura“ a ve většině případů samotné.

S určitou mírou zjednodušení lze ještě popsat jednu tendenci, která ilustruje předchozí závěry. Podíváme-li se na srovnání s ostatními proměnnými, můžeme sledovat zhruba **dvě skupiny rubrik**. Jedna skupina sestává především z rubrik „Domov“, „Titulní strana“, „Politika“ a „Názory“. Články zde mají za aktéra nejběžněji „politika“, „mladistvého, studenta“, „policistu, vojáka“ či „vědce“ a často jsou také bez aktéra. Podobně v případě mluvčích – převažují kategorie „politik“ a „vědec, výzkumný lékař“. V těchto rubrikách je největší výskyt rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy, přičemž marihuana je zde řazena mezi drogy „měkké“. Také se v nich hojně (relativně ke druhé skupině) objevují slova „legalizace“ a „dekriminalizace“, která jsou opět spojena s kategoriemi mluvčích a aktérů „politik“, „mladistvý, student“, „policista, voják“ či „vědec, výzkumný lékař“.

⁸¹ Zde je nutno podotknout, že jako *aktér* byl „vědec, výzkumný lékař“ kódován v případech, že článek pojednával o nové studii (např. „Vědci představili novou studii užívání drog v Evropě...“).

Druhou skupinou jsou rubriky „Kultura“, „Zajímavosti“, „Sport“, „Svět“ či „Zahraničí“. Zde bylo také otištěno mnoho článků týkajících se marihuany, přestože ne tolik jako v předchozí skupině. Tato skupina je typická tím, že se zde téměř nevyskytovaly výrazy „legalizace“ a „dekriminalizace“. Zpravidla se v těchto rubrikách nerozlišovaly „měkké“ a „tvrdé“ drogy a pokud ano, pak v polovině případů byla marihuana řazena mezi „tvrdé“ drogy. Převažovali zde aktéři „významná osoba“ a „sportovec“ (kromě kategorií „mladistvý, student“ a „policista, voják“, procházejících oběma skupinami). Srovnáme-li pak tyto dvě skupiny s předchozím rozlišením sfér mediálního obrazu, pak by první skupina zhruba odpovídala čtyřem hlavním sférám (především politické) a skupina druhá vedlejším sférám (kultuře a sportu). Pro mediální obraz marihuany v Lidových novinách se zdá být typické, že problematizace tématu (reprezentovaná rozlišováním „měkkých“ a „tvrdých“ drog či tématem legalizace a dekriminalizace) souvisí především s politickou a vědeckou oblastí (generační a kriminální také, ale ne natolik typicky). Oproti tomu v případě kulturní (společenské) a sportovní sféry takto pojatá problematizace tématu téměř neobjevovala. Nutno podotknout, že do této skupiny spadají i rubriky „Svět“ a „Zahraničí“.

5.2 Zhodnocení teoretických a metodologických východisek výzkumu

Cílem této práce bylo analyzovat mediální obraz marihuany v Lidových novinách. K tomuto účelu jsem zvolil konkrétní **teoretické** východisko, totiž teorii nastolování témat (agenda-setting). Tato teorie byla původně založená na *srovnání* mediální agendy s agendou veřejnosti, resp. politickou agendou. Proto způsob, jakým jsem zde teorii o nastolování témat využil, zdůrazňuje pouze jeden z jejích aspektů – sféru mediální agendy. Mediální agendu jsem následně spojil s pojmem „mediální obraz“, o kterém je v práci pojednáváno. Důležité pro mě přitom bylo, že výzkum mediální agendy, resp. mediálního obrazu je úzce spojen s metodou kvantitativní obsahové analýzy.

Úzké pojetí mého přístupu k teorii nastolování témat samozřejmě vybízí k tomu, aby se případné další výzkumy zaměřily na další typy agend – společenskou i politickou (která je, jak ostatně ukazují i výsledky tohoto výzkumu, s tématem marihuany spojena). Přesto je podle mého názoru využití pouze jedné z agend v tomto případě relevantní, neboť primárním cílem nebylo ověřit platnost teorie o nastolování témat, nýbrž v rámci ní zkoumat konkrétní problém.

Analýza mediálního obrazu sama o sobě samozřejmě nemůže pojmout zásadní prvek této problematiky, totiž rozdílné způsoby čtení na straně diváků. Přestože se tato práce pokoušela zachytit „objektivní“ (ve smyslu společné, přístupné všem) charakteristiky mediálního obrazu marihuany, se „subjektivním“ obrazem (tedy spíše „subjektivními obrazy“) marihuany a především se způsoby utváření takového obrazu v mysli diváka pracovat nemůže⁸². Takový výzkum by vyžadoval zcela jiné, kvalitativní metody a jeho rozsah by přesahoval možnosti této práce. Ovšem srovnání s výsledky tohoto výzkumu by mohlo být velmi přínosné.

Další teoretické přístupy, nabízené v části 2.1, by také jistě poskytly jiný a přínosný pohled na problematiku „tématu“ marihuany ve společnosti a médiích. Koncepty zabývající se mytologickou rovinou zpravodajství či ideologickou analýzou diskursu by podle mého názoru poskytly východiska pro kriticky laděné, hloubkové studie. Zvláště bych rád upozornil na van Dijkovu analýzu ideologických struktur diskursu. Problematika vztahu tématu marihuany k dominantní ideologii české společnosti by jistě mohla tvořit samostatný výzkumný záměr. Na první pohled by se mohlo zdát, že téma marihuany s dominantní ideologií příliš nesouzní, že nejde o téma společensky preferované a že by mohlo jít spíše o téma vytěsňované na okraj zájmu. Výsledky prezentované v této práci však svědčí o něčem jiném – marihuana se zdá být z tohoto pohledu něčím, co bych označil jako „společensky přijatelné kontroverzní téma“, např. proto, že se často vyskytuje v souvislosti s politikou. To byl také jeden z důvodů, proč jsem se rozhodl pro metodu kvantitativní obsahové analýzy – přístupy jako je právě analýza ideologických struktur diskursu v sobě mohou nést riziko, že výzkumník bude vyhledávat „skryté ideologické struktury“ i tam, kde by být nemusely. Nedostatkem této práce je však bezesporu nemožnost rozebrat a zhodnotit ony hlubší principy a vzorce, jimiž by se jiné práce zabývat mohly. I když zde užitý přístup nemůže být natolik kritický či „odhalující“, zdůrazňuje hodnoty ověřitelnosti, opakovatelnosti a „objektivity“ (nakolik je to možné). Tyto hodnoty, jak doufám, může tato práce nabídnout.

Co se týče **metodologického** pojetí, i zde jsem učinil řadu rozhodnutí, která měla vliv na podobu výzkumu. Metoda kvantitativní obsahové analýzy nabízí širší spektrum možností, než jaká jsem zvolil. Předně by bylo možné kombinovat tuto

⁸² Odlišuji zde výzkumy agendy veřejnosti (např. skrze dotazníková šetření), zmíněné v předchozím odstavci, a výzkumy způsobů „čtení“ a utváření mentální reprezentace v mysli diváka. Jedná se o zcela odlišné přístupy.

metodu s jinými, zvláště kvalitativními přístupy. Helmut Scherer jako metodu zkoumání mediálních obsahů vedle zde použité kvantitativní obsahové analýzy nabízí hermeneutickou analýzu⁸³. Zkoumaný vzorek v této práci obsahoval 234 jednotek, u nichž jsem však mohl sledovat jen některé základní charakteristiky. Kvalitativní metoda by se článkům mohla věnovat podrobněji (např. analyzovat diskurs), avšak vyžadovala by menší vzorek. Kvalitativní metody by se také mohly zvlášť zaměřit např. na tzv. *framing* a *priming* (viz 2.2.2), které se podrobněji zabývají způsobem sdělení tématu v rámci článku.

Výběr Lidových novin jako analyzovaného média jistě nebyl jedinou možností. Lidové noviny jsem zvolil především s ohledem k přístupnosti dat a k jejich profilaci. Za jiných okolností by se nabízelo televizní zpravodajství, např. v současné době nejsledovanější Televizní noviny na TV Nova. Taková analýza by se mohla věnovat vizuální a auditivní (nejen jazykové) složce, což by však mělo velké nároky na kódování. V rámci tištěných médií jsem vybíral zejména mezi deníky a magazíny. Vycházel jsem z předpokladu, že deníky budou vhodnější pro kvantitativní obsahovou analýzu. Magazíny by podle mého názoru byly vhodnější spíše pro kvalitativní analýzu, neboť by se nejspíš jednalo o méně článků, ale zato delších a intenzivněji se věnujících tématu. V rámci českých celostátních (regionální tisk by jistě také bylo možné analyzovat, ale podle mého názoru regionální charakter vzhledem k tématu nehraje zásadní roli) deníků jsem se tedy rozhodl pro Lidové noviny.

Do zkoumaného vzorku jsem nezařadil fotografie a doprovodné obrazové materiály, což je nedostatek způsobený tím, že jsem z praktických důvodů využíval databázi AnoPress IT a nikoli samotné noviny. Výběr vzorku znamená i další podstatné omezení – nelze posoudit „váhu“ tématu marihuany oproti jiným tématům ani oproti celkovému počtu článků v Lidových novinách⁸⁴. Zvláště přínosné by podle mého názoru bylo srovnání s mediálním pokrytím tématu alkoholu a tématu „tvrdých“ drog, ovšem to by zřejmě vyžadovalo samostatné studie, užívající stejnou metodologii jako tato (aby srovnání bylo relevantní).

Stanovené cíle tohoto výzkumu měly velký vliv na podobu proměnných (tj. způsobů, jakým byly jednotlivé charakteristiky článků kódovány; viz 3.5). Snažil jsem se

⁸³ Reifová a kol., 2004, str. 29-30.

⁸⁴ Závěry o „váze“ tématu, které z tohoto výzkumu podle mého názoru vyvozovat lze, jsou uvedeny v části 5.1.

vyhnout takovým proměnným, které by byly nějakým způsobem hodnotící – např. „pozitivní či negativní vyznění článku“, „hodnocení mluvčích“, ap. Vycházel jsem z předpokladu, že v takových případech záleží na kódovači, co on považuje za „pozitivní“ či „negativní“. Obecná kritéria se zde špatně určují, oproti proměnným jako např. „číslo strany“, které jsou ověřitelné a nezáleží na názoru či dojmu. Na druhou stranu nebylo možné se držet jen takto objektivních charakteristik. Zvláště proměnné „explicitní výskyt rozlišení na „měkké“ či „lehké“ a „tvrdé“ drogy“ a „přičtení marihuany do skupiny „měkkých“ či „tvrdých““ (viz 3.5) by jiný kódovač podle stejné definice mohl hodnotit jinak, přestože předpokládám, že odchylka by nebyla zásadní. Ovšem také proměnné „aktéři článku“ a „mluvčí článku“ nejsou zcela neutrální – jakákoli kategorizace již v sobě obsahuje hodnocení a jiný kódovač by opět mohl různé osoby řadit jinak.

Vliv metodologického pojetí výzkumu na podobu možných výsledků se naplno ukáže, srovnáme-li ho s obdobnou studií. Jak jsem zmínil v úvodu, jednou z mála prací zabývajících se touto tematikou je původně bakalářská práce Mgr. Vojtěcha Sivka „Obraz uživatelů a užívání konopných drog v českých médiích v roce 2003“, uveřejněná v časopisu Adiktologie s autorským příspěvkem Mgr. Lenky Miovské a PhDr. Michala Miovského, Ph.D.⁸⁵. Přestože tato studie také využívá kvantitativní obsahovou analýzu pro výzkum tématu marihuany v českých médiích, předkládá v jistém smyslu jiné výsledky a závěry. Autoři shrnují hlavní závěry takto: „...mezi nejčastěji publikovaná témata patří ve sledovaných článcích trestná činnost, ohrožení společnosti a závislost [...] Nejčastěji se v médiích hovoří o represivních opatřeních (v 63% případů), následovaných preventivními opatřeními (v 16,0% případů). O protidrogové politice je ve spojitosti s konopnými drogami řeč v 17,3% případů [...] Nejčastějšími zdroji mediálních zpráv o konopných drogách jsou policisté a soudci (v 54,5% případů), dále samotní žurnalisté (v 34,3% případů) a až na třetím místě pak pracovníci z oblasti prevence a léčby dopadů spojených s užíváním (ve 14,5% případů).“⁸⁶.

Ve srovnání s výsledky výzkumu prezentovaného v této práci tak Sivek, Miovská a Miovský např. neakcentují politickou rovinu mediálního obrazu, která zde byla velmi

⁸⁵ Sivek, V., Miovská, L., Miovský, M. „Obraz uživatelů a užívání konopných drog v českých médiích v roce 2003“. in: Adiktologie, 2004, roč. 4, č. 4, str. 474-491. ISSN 1213-3841.

⁸⁶ Tamtéž, str. 475.

výrazná. Také se v jejich studii neobjevuje sportovní a kulturní aspekt, který vyplýval z výsledků mého výzkumu. Naopak autoři „Obrazu uživatelů a užívání...“ zohledňují sociální aspekty spojené s užíváním drog. Tyto rozdíly samozřejmě nekompromitují jednu ani druhou studii – svědčí pouze o rozdílné metodologii, vycházející z rozdílného zaměření a pohledu na věc (Vojtěch Sivek a Michal Miovský působí na Psychologickém ústavu Akademie věd ČR a Lenka Miovská v Národním monitorovacím středisku pro drogy a drogové závislosti). Některé ukazatele, které byly zohledněny v operacionalizaci výzkumu Vojtěcha Sivka, v mém výzkumu splývaly do jedné proměnné a naopak některé proměnné v mém výzkumu měly větší záběr, např. proměnné „aktéři“ a „mluvčí“ (z hlediska konstrukce kategorií). Závěry jakékoli studie je nutno brát s ohledem na metodologii, kterou výzkum užívá. Jak je vidět na tomto srovnání, stejná metoda nemusí znamenat stejné výsledky, neboť zásadní roli hraje i konstrukce proměnných, výběr vzorku a většina dalších parametrů výzkumu.

Tato práce nemá co říct k otázce, jak by se o tématu marihuany referovat „mělo“. Nesnaží se ani „rozhodnout“ ve prospěch jejich zastánců či odpůrců. Naopak jejím smyslem bylo přinést nezaujatý, nehodnotící pohled na mediální obraz marihuany. Má prezentovat *informace*, nikoli *názory*. Tím pádem je určená zejména těm, kteří mají zájem své názory na toto téma konfrontovat s vědeckou analýzou dat. Stejně jako je na místě brát v úvahu fakta o účincích marihuany předkládaná lékařskými studii, je na místě hledat fakta týkající se jejího mediálního obrazu, pokud se jím nějakým způsobem zabýváme.

6. ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ

Cílem této bakalářské práce byla charakteristika mediálního obrazu marihuany v deníku Lidové noviny. Teoreticky jsem vycházel z konceptu nastolování témat (agenda-setting). V rámci této koncepce jsem se zaměřil na výzkum mediální agendy, který měl v tomto případě za cíl popsat a analyzovat hlavní rysy „mediálního obrazu“ marihuany. Zkoumaným médiem byly Lidové noviny, především z důvodů jejich profilace jako „seriózního“ deníku a také protože jde o materiál vhodný pro zvolenou metodu výzkumu. Tou byla kvantitativní obsahová analýza, dovolující zpracovat poměrně velké množství článků a to s důrazem na validitu a reliabilitu výsledků.

Základním souborem byly všechny články Lidových novin ročníků 2005 až 2007 (včetně), s výjimkou regionálních mutací a magazínu. Zkoumaným vzorkem byly ty články základního souboru, kde se alespoň jednou vyskytovalo jedno ze slov „marihuana“, „marihuany“, „marihuanou“, „marihuanu“ nebo „marihuaně“ – celkově tedy šlo o 234 analyzovaných článků. Zdrojem materiálu byla databáze AnoPress IT. Výzkumné otázky se zaměřovaly na několik základních okruhů – rozložení zkoumaných článků v čase, jejich rozložení po rubrikách, přítomnost kategorií aktérů, kategorie mluvčích, které v nich promlouvaly, rozlišování na „měkké“ a „tvrdé“ drogy a výskyt slov „legalizace“ a „dekriminalizace“. Těmto okruhům odpovídala konstrukce proměnných, do nichž byla data kódována. Kromě tzv. identifikačních proměnných (např. měsíc vydání článku, strana, počet znaků) šlo především o konstrukci tzv. analytických (obsahových) proměnných („aktér článku“, „mluvčí článku“ či „explicitní výskyt rozlišení na „měkké“ či „lehké“ a „tvrdé“ drogy“). Například proměnná „aktér článku“ nabývala hodnoty podle toho, která ze stanovených kategorií („bez aktéra“, „politik“, „úředník“, atd.) se ve článku vyskytovala. Analýza jednotlivých proměnných je v této práci prezentovaná především ve formě tabulek a grafů, které jsou doplněny komentáři.

Mediální pokrytí tématu marihuany v Lidových novinách se zdá být soustavné (nejde o nárazové téma spojené s jednou konkrétní událostí), přestože výzkum ukázal určité sezonní vrcholy (v měsících květnu a prosinci).

Výsledky analýzy jsem interpretoval tak, že mediální obraz marihuany je spojen s několika základními tematickými okruhy, které navíc nesou jisté formální a obsahové charakteristiky. Předně, marihuana byla v Lidových novinách výrazně

spojována s politickou tematikou. Takové články se např. častěji objevovaly na předních stranách. Dalším okruhem byl vědecký či lékařský pohled – lékaři a výzkumní lékaři byli často mluvčími článků. Tyto dva okruhy byly navíc charakteristické tím, že zde bylo téma marihuany problematizováno (vyskytovalo se rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy či slova „legalizace“ a „dekriminalizace“). Napříč ostatními tématy procházela tematika generační. Marihuana je výrazně spojena s mladými lidmi a studenty. Ti jsou sice v mnoha případech aktéry, avšak nemají příliš prostoru k vyjádření jako mluvčí. Podobně je tomu s oblastí policejní a kriminální. Policisté se vyskytovali spolu s většinou dalších skupin aktérů. Analýza výsledků výzkumu také naznačila určitou tendenci spojovat kriminální oblast (reprezentovanou činností policie) s mladistvými.

Naopak poměrně uzavřené byly tématické sféry kulturní a sportovní. Sportovci se ve sledovaném vzorku objevovali, ale téměř výhradně v rubrice „Sport“. Obě oblasti navíc skoro vůbec neobsahovaly rozlišování na „měkké“ a „tvrdé“ drogy či otázky legalizace a dekriminalizace.

Předložený výzkum zvolil pouze jeden možný přístup k tématu. Snažil se akcentovat ověřitelnost a opakovatelnost, což mělo za cíl poskytnout objektivní závěry. Užitečné by jistě bylo srovnání s případným výzkumem užívajícím kvalitativní metody či s výzkumem společenské a politické agendy.

Summary

The research presented in bachelor thesis „Transformation of the Media Image of Marijuana in Lidove noviny“ aims to describe characteristics of a media coverage of marijuana, using quantitative content analysis method. As a source material for the analysis a Czech national daily paper Lidove noviny has been used, from which a set of 234 articles containing word „marijuana“ or its permutations has been analyzed. The results show that the media coverage of marijuana in Lidove noviny is consistent, although there're some monthly peaks (in May and December). There can be also found a few main thematical frames, in which marijuana appeared and which have certain formal and contentual characteristics. Foremost, marijuana has a clear link to political topics. Scientific view is often applied too. These two frames were typical for bringing in problematic features (represented by distinction between „soft“ and „hard“ drugs or using words „legalization“ or „decriminalization“). Throughout other topics were present thematical frames of the „young generation“ and criminality (indicated by an appearance of the police). The young generation usually didn't get the space to express its opinion (as a spokesman of the article). Cultural (social, popular) and sports topics weren't connected to other themes, but rather closed and not questioning marijuana issues (like „soft“ and „hard“ drugs problem or „legalization“).

Seznam zkratk

AV ČR – Akademie věd České republiky

CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LN – Lidové noviny

MfD – Mladá fronta DNES

MS Excel – Microsoft Excel

US-DEU – Unie svobody – Demokratická unie

Seznam tabulek a grafů

Graf č.1 – Počet článků v jednotlivých letech	28
Grafy č.2 a č.3 – Počet článků v jednotlivých měsících	29
Tabulka č.1 – Rozložení článků v rubrikách po jednotlivých měsících	30
Grafy č. 4 a 5 – Počet článků v rubrikách	31
Graf č. 6 – Průměrný počet znaků podle rubrik	32
Tabulka č. 2 – Počet aktérů na článek	32
Graf č. 7 – Rozložení aktérů	33
Tabulka č. 3 – Výskyt aktérů podle rubrik	34
Tabulka č. 4 – Spoluvýskyt kategorií aktérů	35
Graf č. 8 – Pořadí kategorií aktérů	36
Tabulka č. 5 – Počet mluvčích na článek	37
Graf č. 9 – Rozložení mluvčích	38
Tabulka č. 6 – Srovnání kategorií aktérů a mluvčích	39
Tabulka č. 7 – Spoluvýskyt skupin aktérů a mluvčích	40
Graf č. 10 – Pořadí mluvčích	41
Tabulka č. 8 – Výskyt mluvčích podle rubrik	42
Graf č. 11 – Počet článků podle rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy	43
Graf č. 12 – Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy podle rubrik	44
Graf č. 13 – Rozlišení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy podle mluvčích	45
Graf č. 14 – Užití slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ v rubrikách	46
Graf č. 15 – Výskyt slov „legalizace“ a „dekriminalizace“ vzhledem k počtu článků v rubrikách	47
Tabulka č. 9 a graf č. 16 – Průměrný počet užití obou slov na článek	48
Tabulka č. 10 – Výskyt aktérů a mluvčích ve člancích užívajících obě slova ...	49

Použitá literatura, internetové zdroje

Knihy:

BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*.

Praha: Karolinum, 2007.

BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001.

DIJK, Teun Adrianus van. *Ideology: a multidisciplinary approach*. London: Sage, 1998.

CHOMSKY, Noam. *Media Control: The Spectacular Achievements of Propaganda*. New York: Seven Stories Press, 2002.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003.

LIPPMANN, Walter. *Public Opinion: With a New Introduction by Michael Curtis*. New Brunswick (USA): Transaction Publishers, 1998.

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999.

REIFOVÁ, Irena a kolektiv. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.

Časopisecké články:

McCOMBS, Maxwell, SHAW, Donald. „*The Agenda-setting Function of the Mass Media*“. in: *Public Opinion Quarterly* 36, str. 176-187

SIVEK, V., MIOVSKÁ, L., MIOVSKÝ, M. „*Obraz uživatelů a užívání konopných drog v českých médiích v roce 2003*“. in: *Adiktologie*, 2004, roč. 4, č. 4, str. 474-491. ISSN 1213-3841.

Internetové zdroje:

http://www.britske-listy.cz/kfoto/volby2006/mediatenor_2006-05.ppt

<http://www.cannabiscup.cz/>

<http://www.cepros.cz/odborna-verejnost/nove-vyzkumy/zmeny-postoje-spolecnosti-k-drogam-mezi-roky-1996-a-2006.html>

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc

<http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>

<http://www.drogy-info.cz/index.php/info/monitor>

<http://www.drogy-info.cz/index.php/info/vyzkum>

<http://www.drugscope.org.uk/Resources/Drugscope/Documents/PDF/Education%20and%20Prevention/messages.pdf>

http://www.legalizace.cz/?page_id=1458

http://www.rozhlaz.cz/leonardo/priroda/_zprava/560776

[http://www.sananim.cz/zarizeni-7-Drogove-informacni-centrum-\(DIC\)/info.html](http://www.sananim.cz/zarizeni-7-Drogove-informacni-centrum-(DIC)/info.html)

<http://sluzby.mafra.cz/priloha/ln.pdf>

http://sluzby.mafra.cz/denni_tisk/nase_tituly/predstaveni_In

<http://www.uvdt.cz/Upload/579.pdf>